

Sonsuz Geçiciliğe Çare:

Suriyeli Mülteciler Türkiye Vatandaşlığı Hakkında
Ne Düşünüyor?

Sonsuz Geçiciliğe are:

Suriyeli Mülteciler Türkiye Vatandaşlığı Hakkında
Ne Düşünüyor?

2017

Sade Matbaacılık Ambalaj San. Tic. Ltd. Şti.
Ozan Abay Cad. No:27 Başak İş Merkezi 3 Bayraklı - İzmir
Sertifika No: 33607

ISBN: 978-605-65304-2-5

Mültecilerle Dayanışma Derneği

Uğur Mahallesi 848 Sokak No:16 Konak - İzmir
0 232 483 54 21 / 0 549 483 54 21 / 0 549 483 54 22
bilgi@multeci.org.tr | www.multeci.org.tr

“Bu rapor, ECHO (AB İnsani Yardım Fonu) mali katkısıyla ve DRC ile gerçekleşen ortaklık kapsamında yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Bu raporun içeriğinden sadece Mülteci-Der sorumludur ve bu içerik ECHO veya DRC'nin görüş ve tutumunu yansıtmaz.”

TEŞEKKÜRLER

İltica alanında sıklıkla sözü edilen “yerel entegrasyon”, çok açık tanımlanmasa da yasal, ekonomik ve sosyal boyutları olan bir süreçtir. Ekonomik olarak kişilerin sığındıkları ülkede yardıma bağımlı olmadan, kendilerine yeter duruma gelmeleri; sosyal açıdan ayrımcılığa, dışlanmaya ve sömürüye maruz kalmadan yaşamlarını sürdürebilmeleri ve yasal açıdan da, aşama aşama, haklara erişim ve mültecilik statüsünden sürekli oturma izni ve sonunda da vatandaşlığa kadar giden yolun açık olması anlamına gelmektedir. Yerel entegrasyonun kalıcı bir çözüm olması, ancak vatandaşlık ile gelecek gerçekten kalıcı bir statü kazanılmasına bağlıdır.

Bu bağlamda sığınma sürecinin sonunda mültecilere verilmesi gereken yasal bir statü/hak olarak vatandaşlık, Türkiye gündemine 2016 yazında ülkeye yararı dokunabileceği değerlendirilen sınırlı sayıda Suriyeli mültecinin vatandaşlığa alınabileceğine dair yapılan açıklamalar ile girdi ve bir haktan çok bir “lütuf” olarak tartışıldı. Bazı Suriyeli mültecilere vatandaşlık verilebileceğine dair açıklamaları takip eden süreçte yükselen ve genellikle yabancı/mülteci düşmanlığı, nefret söylemi içeren tepkiler kamuoyuna yansdı. Hararetli tartışmalar arasında Suriyeli mültecilerin fikirlerine yer verilmedi. Mülteci-Der, konunun öznesi olan Suriyeli mültecilerin vatandaşlık meselesine bakış açısını yansıtabilmek amacıyla bu raporu hazırladı. Rapora temel teşkil eden görüşmeler, İzmir’de yaşayan Suriyeli mültecilerle yapıldı.

Öncelikle bu çalışma için Mülteci-Der ekibi ile görüşmeyi kabul eden ve bize konu hakkındaki düşüncelerini ileten, ancak kişisel güvenlik nedeniyle isimlerini yazamadığımız tüm Suriyeli dostlarımıza teşekkürlerimizi borç biliyoruz. Onların desteği olmadan böylesi bir çalışmanın ortaya çıkması imkansızdı. Araştırma ve yazım aşamasında Sevim Özdemir, bu çalışmanın asıl yükünü üstlendi. Şiraz Baker çeviri desteği ile büyük katkı sundu. Cavidan Soykan’ın değerli katkı ve önerileri içeriği zenginleştirdi ve Neva Öztürk’ün yazım aşamasındaki yorumları yol gösterici oldu. Özge Biner raporu daha okunur kılan tavsiyelerde bulundu. İrem Somer katkılarını sundu. Nazlı Bilgekey, redaksiyon, çeviri ve basım aşamalarını büyük bir titizlik ve sabırla takip ederek sonlandırdı; Onur Adsay dikkatli bir son okuma, kapak ve grafik tasarımlarını yaptı; Kemal Davut Arapça çeviri ve basım aşamalarını takip etti. Emeği geçen tüm arkadaşlarımıza en içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Bu raporu da içeren daha geniş çalışmalarımıza verdiği mali destek için ECHO’ya ve ortaklaştığımız kurum olan Danimarka Mülteci Konseyi’ne de şükranlarımızı sunuyoruz.

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	6
1. Giriş	8
2. Amaç ve Yönetim	12
3. Bulguların Analizi	17
3.1 <i>Türk Vatandaşlığı</i>	17
3.2 <i>Suriyeliler Neden Türk Vatandaşı Olmak İstiyor?</i>	20
3.2.1 <i>Çalışma İzni/Güvenceli İşler</i>	21
3.2.2 <i>Eğitim Hakkı ve Sağlık Hizmetlerine Erişim</i>	22
3.2.3 <i>Eşit Muamele</i>	22
3.2.4 <i>Seyahat Özgürlüğü</i>	23
3.2.5 <i>Mülkiyet ve Kredi Alma Hakkı</i>	24
3.2.6 <i>Aidiyet Duygusu</i>	25
3.3 <i>Kadınlar Türk Vatandaşlığından Kadın Olarak Ne Tür Kazanımlar Elde Etmeyi Umuyor?</i>	26
3.4 <i>Suriyeli Mülteciler Türk Vatandaşlığı Kriterleri Konusunda Ne Düşünüyor?</i>	28
3.5 <i>Türkmenlere Öncelik: Türkmenler Bu Konuda Ne Düşünüyor?</i>	33
3.6 <i>Vatandaşlık Tercihi: Görüşme Yapılan Suriyeliler Türk Vatandaşlığına Geçmeleri Halinde Suriye Vatandaşlıklarını Kaybedecek Olsalar Hangisini Tercih Ederlerdi?</i>	35
3.7 <i>Peki Ya Çifte Vatandaşlık?</i>	38
3.8 <i>Gelecekte Nerede Olmak İstiyorlar?</i>	40
4. Sonuç ve Öneriler	43

YÖNETİCİ ÖZETİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Suriyelilere Türk Vatandaşlığı verme konusundaki açıklaması ve bu açıklamayla ilgili tartışmalar, 2016 yılı Temmuz ayının ilk yarısı boyunca ülkenin siyasi gündemini işgal etti. Eleştiriler, destekleyen görüşler ve Suriyelilere yönelik ırkçı söylemler medyada yoğun bir şekilde yer almaya başladı. Ancak Suriyelilerin bu konuyla ilgili ne düşündükleri, vatandaşlık almak isteyip istemedikleri ve istiyorlarsa bunun gerekçeleri hakkında kapsamlı bir rapor, haber ya da analiz yayınlanmadı. Bu nedenle, mültecilere vatandaşlık haklarının verilmesinin yasal entegrasyon sürecinin son aşaması kabul edildiğinin ve mültecilere kalıcı çözümler sunmanın bir devlet sorumluluğu olduğunun bilincinde olarak bir saha çalışması gerçekleştirildi ve İzmir'in farklı semtlerinde 12 Temmuz - 18 Ağustos 2016 tarihleri arasında görüşme gerçekleştirilen 50 Suriyelinin verdiği bilgilere dayanan bu rapor hazırlandı.

Saha çalışmasının sonunda, görüşülen kişilerin çoğunun Türk vatandaşı olmak istediği tespit edilmiştir. Türk vatandaşlığına sahip olmayı istemenin nedenleri arasında sırasıyla çalışma izni, eğitim ve sağlık haklarına erişim ve yerel toplumda eşit muamele görmek en çok ifade edilen nedenler arasında yer almaktadır. Söz konusu hakların Geçici Koruma statüsünde zaten kapsanan haklar olması ve görüşme yapılanların çoğunun eşit muamele görmenin bir yolu olarak vatandaşlık istemesi ilgi çekici noktalardan biridir. Buna ek olarak, kadınlığa özgü nedenlerini belirten kadınlar arasında çoğunlukla daha fazla hak ve özgürlük sahibi olma isteği dile getirilmiştir. Görüşmeciler tarafından en az ifade edilen sebep ise kişilerin kendisini Türkiye'ye ait hissetmesidir. Bu sonuçlar, Suriyelilerin Türk toplumuna sosyal entegrasyonunun sorunsuz bir şekilde sürmekte olan bir süreç olmadığını ve görüşme gerçekleştirilen kişilerin Türk vatandaşlığını bir kimlik olarak istemediklerini göstermesi açısından önemlidir.

Ayrıca sonuçlar, görüşülen kişilerin Suriyelilerden ekonomik kazanç elde etmeyi amaçlayan kriterlere karşı olduğunu göstermektedir. Bu durum, yetkili makamlar tarafından yapılan açıklamaların tam aksini yansıtmaktadır ve Suriyelilerin Türk vatandaşı olma isteklerinin ardında yatan nedenleri de bir kez daha vurgulamaktadır, çünkü yukarıda da belirtildiği gibi vatandaşlık isteğinin en belirgin sebepleri arasında çalışma izni ve haklara erişim önemli bir yere sahiptir. Dahası, görüşülen kişilerin çoğu vatandaşlık haklarına en çok ihtiyaç duyanların yoksullar olduğunun altını çizmişlerdir. Görüşme gerçekleştirilen kişilerin büyük bir

çoğunluğu açlık sınırının altındadır.

Vatandaşlık tercihi konusunda da; görüşülen kişilere Türkiye vatandaşı olmak için Suriye vatandaşlığından çıkarılma ihtimali sorulduğunda da çoğunluk Türk vatandaşlığını seçeceğini belirtmiştir. Bunun için en sık ifade edilen sebep de Suriye'ye geri dönmenin imkânsız görülmesidir. Bununla birlikte, görüşülenlerin önemli bir kısmı "her şey iyi giderse gelecekte nerede olmak istersiniz" sorusuna yanıt olarak Suriye'de olmak istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın başlıca bulguları aşağıda verilmektedir:

- Görüşülen kişilerin %88'i Türk vatandaşı olmak istemektedir. Bu grubun %54,5'ini kadınlar, %45,5'ini erkekler oluşturmaktadır.
- Görüşülenlerin sadece 5'i (%10) Türk vatandaşlığını istemediğini ifade etmiştir. Bu yanıtı verenlerin 3'ü (%60) kadın, 2'si (% 40) erkektir. Bir kişi vatandaş olup olmamanın bir önemi olmadığını söylemiştir.

(Buradan itibaren verilen rakamlar Türk vatandaşı olmak isteyen grup ile ilgilidir)

- Türk vatandaşlığı için en sık ifade edilen sebep, çalışma iznine sahip olma isteğidir. Bu şekilde yanıt veren kişilerin oranı %63,6'dır. İkinci olarak da eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim hakkı gelmektedir.
- Türk vatandaşı olmak isteyen kişilerin %47,7'si eşit muamele görmek istedikleri için bunu istediklerini belirtmiştir, bu neden daha çok kadınlar tarafından dile getirilmiştir.
- Görüşülen kişilerin %65'i Türk vatandaşlığı için kriterlerin olmasına karşıdır. %35'i ise kriterlerin gerekli olduğunu belirtmiştir, ancak görüşülen iki kişi dışındaki her iki grup da varlıklı olma ve eğitilmiş olma gibi ölçütlere karşı olduğunu söylemiştir. Kriterlerin olması gerektiğini düşünenlerin çoğunluğu erkektir.
- Türk vatandaşlığına kabul konusunda görüşülenler tarafından ifade edilen ilk üç kriter sırasıyla teröre bulaşmamış olmak, iyi ahlak sahibi olmak ve suç geçmişinin bulunmamasıdır.
- Görüşme yapılan Türkmenlerin %83,3'ü vatandaşlık konusunda Türkmenlere yönelik herhangi bir ayrıcalığa karşıdır.
- Kişilerin %52,3'ü Türk vatandaşlığını, %43,1'i ise Suriye vatandaşlığını tercih edeceğini belirtmiştir. Suriye vatandaşı olmayı tercih eden kişilerin %58'ini kadınlar oluşturmaktadır.
- %94'ü çifte vatandaşlığın tek bir vatandaşlık seçmek zorunda olmaktan daha

iyi bir seçenek olduğunu düşünmektedir.

- Bütün görüşmecilerden %45'i gelecekte Suriye'de olmak istediklerini belirtirken, %21'i gelecekte nerede olmak istedikleri sorusuna yanıt olarak Türkiye demiştir.

Öneriler:

Bu araştırmanın sonuçları temelinde:

Suriyelilerin geçici koruma kapsamında kendilerine tanınan haklardan tamamen faydalanmalarının önünde duran engellerin kaldırılması için gerekli tedbirler en kısa süre içerisinde hayata geçirilmelidir. Bu haklar daha sağlam bir yasal çerçevenin kapsamı altına alınmalıdır.

- Yine kısa vadede, Suriyelilere mülteci statüsü gibi daha somut bir statü verilmelidir.
- Suriyelilere Türk vatandaşlığı verilmesi, bir lütuf değil yasal entegrasyonun tesisine ilişkin bir zorunluluk olarak görülmeli ve bu konuda gereken adımlar atılmalıdır.
- Bu adımlar kapsamında Suriyelilere yönelik nefret suçu, nefret söylemi ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması hedeflenmelidir.
- Türk vatandaşlığı verilmesine yönelik kriterler arasında ekonomik kaygılar yer almamalı, Suriyelilerin ekonomik durumu ve eğitim seviyelerine göre herhangi bir ayrımcılık yapılmamalıdır. Herhangi bir öncelik veya ayrıcalık tanınacaksa, yoksullara tanınmalıdır.
- Etnik köken, cinsiyet veya toplumsal sınıf temelinde hiç bir ayrımcılık yapılmamalıdır.
- Suriyelilerin Türk vatandaşlığı almasına yönelik şeffaf ve net bir yol haritası çizilmeli ve bu harita kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

1. GİRİŞ

2 Temmuz 2016'da Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Suriyeli kardeşlerimize vatandaşlık hakkı vereceğiz" açıklaması pek çok eleştiriye yol açmış ve içlerinde iktidar yanlısı grupların da olduğu milliyetçiler gibi toplumun farklı kesimleri tarafından memnuniyetle karşılanmamıştır. Bu açıklamayı eleştirenler Türk vatandaşlığının "asalet" gerektirdiğini ve asil bir kimlik olarak taşındığını belirtmiştir. Ayrıca, insan hakları konusunda hassas parti programlarına sahip olan siyasi partiler, bu konuyla ilgili referandum yapılması gerektiğini söylemiş¹ ve du-

rumun siyasi ve ekonomik yönlerine dikkat çekmişlerdir. 15 Temmuz darbe girişimi öncesinde bu konu Türkiye'nin gündeminde ilk sırada yer almaktaydı. Darbe girişiminden sonra da Cumhurbaşkanı Erdoğan, 20 Eylül 2016'da BM Zirvesi'nde yaptığı konuşmada bu konudaki tutumunu tekrar etti. Ancak, bu açıklama ülkedeki siyasi ortam nedeniyle önceden olduğu kadar fazla tartışmaya yol açmadı. Öte yandan şunu belirtmek gerekir ki, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ilk açıklamasından sonra Türkiye basınında ve sosyal medyada Suriyelilere karşı nefret söylemi ve ırkçılık dalgası yayılmaya başlamıştır. Erdoğan'ın bu konuda ilk açıklama yaptığı gün Twitter'da çok sayıda ırkçı yorum içeren #ÜlkemdeSuriyeliİstemiyorum etiketi çok hızlı bir şekilde üst sıraya çıkmıştır. Buna ek olarak, Türkiye'nin önde gelen gazetelerinden biri, "Bunları mı Türk Vatandaşı Yapacağız?" gibi başlıklarla Suriyelilere karşı ırkçı söylemlere yön vermiştir. Bu dalganın medyada bir yansıması olarak tüm ülkede ırkçı olaylar yükselmeye başlamıştır. Dört gün içinde yerel halk ve Suriyeliler arasında mahalle kavgaları, yaralama ve cinayet içeren en az 3 olay bildirilmiştir.² Ülkedeki işsizlik ve şiddet gibi sosyo-ekonomik sorunlar için Suriyelileri suçlayan birçok söylem duyulmaya başlamıştır. Hükümet yetkilileri, bu gelişmelere karşılık olarak o dönemde, Suriyelilerin Türk vatandaşlığına kabul edilmesi için eğitilmiş ve varlıklı olmak gibi kriterlerin olacağını basına bildirmişlerdir. Suriyelilerin Türk vatandaşlarının tercih etmediği işlere yönlendirileceğini belirtmişlerdir.³ Bu konuda Cumhurbaşkanı Erdoğan bile "Pek çok nitelikli insan var. Bu kişileri biz almazsak İngiltere'ye ya da Kanada'ya gidecekler" ifadesini kullanmıştır.⁴

Bu dönemde, insan hakları ve mülteci hakları örgütleri ve aktivistler dışında hiç kimse Suriyeli mültecilerin isteyerek mülteci olmadıklarına, tarihteki en şiddetli savaşlardan birinden kaçmak zorunda kaldıklarına ve onların ciddi sosyo-ekonomik sorunların sebebi değil aksine mağduru olduklarına değinmemiştir. Ayrıca, mültecilere vatandaşlık hakkı verilmesinin, 1951 Mülteci Sözleşmesi'nin 34. Maddesi gibi uluslararası hukuktan doğan yükümlülükler kapsamında mültecilerin korunması için kalıcı çözümler bulmaya yönelik olumlu bir adım olduğundan da bu gruplar dışında kimse bahsetmemiştir. Fakat 1951 Mülteci Sözleşmesi'nden kaynaklanan koruma yükümlülüklerine getirdiği coğrafi sınırlama nedeniyle Türkiye, Avrupa Konseyi dışındaki ülkelerden gelenleri mülteci olarak kabul etmemektedir. Dolayısıyla Suriyelilere geçici koruma yoluyla koruma sağlamaktadır ve Suriyeliler mülteci statüsüne sahip olamamaktadır. Bununla birlikte, Suriyeliler resmen

¹ <http://www.aljazeera.com.tr/haber/muhalefetten-suriyelilere-vatandaslik-tepkisi>

² <http://www.multeci.org.tr/haberdetay.aspx?Id=146>

³ <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1265643-nurettin-canikliden-suriyelilere-vatandaslik-aciklamasi>

⁴ <http://www.dw.com/en/syrian-refugees-express-mixed-feelings-over-turkish-citizenship-offer/a-19399783>

mülteci olarak kabul edilmemesine rağmen, yerel topluma entegrasyonlarına ve mevcut durumlarına yönelik uzun vadeli çözüme halen ihtiyaç duyulmaktadır. Bilindiği gibi mültecilerin korunması konusunda uluslararası toplum tarafından geliştirilen üç uzun vadeli çözüm vardır. Bunlar; gönüllü geri dönüş, üçüncü bir ülkeye yerleştirme ve yerel entegrasyondur.¹ BMMYK'nın tanımına göre yerel entegrasyon:

“...kendi kendine yeterliliğin yalnızca bir kısmını oluşturduğu, çok yönlü ve devamlı bir sürecin son ürünüdür. Entegrasyon, mültecilerin kendi kültürel kimliğinden vazgeçmek zorunda kalmadan ev sahibi topluma uyum sağlamaları için hazırlıklı olmayı gerektirir. Ev sahibi ülkede, mültecileri hoş karşılayan ve duyarlı davranan bir topluma ve farklı kitlelerin gereksinimlerini karşılayabilen kamu kurumlarına ihtiyaç vardır. Mülteciler için sığındıkları ülkede kalıcı bir çözüm bulunmasına yönelik sürecin bir parçası olarak, yerel entegrasyon birbiriyle ilişkili ve son derece özgün üç boyuta sahiptir.”²

Yerel entegrasyon; ekonomik, sosyo-kültürel ve yasal olmak üzere üç boyut içerme-ktedir. Yasal boyut aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır:

“Yasal boyut olarak, mültecilere, ev sahibi devlet tarafından vatandaşlarına sun-duğu haklarla eşit oranda haklar tanınması için mültecilere sunulan haklarda ka-demeli olarak artış gerçekleşmesi sağlanır. Bunlara, dolaşım özgürlüğü, eğitim ve işgücü piyasasına erişim, sağlık hizmetleri dâhil tüm sosyal yardımlara erişim, mülk edinme ve elden çıkarma imkânı ve geçerli seyahat ve kimlik belgeleriyle seyahat etme kapasitesi dâhildir. Aile birliğinin sağlanması, yerel entegrasyonun önemli yanlarından biridir.”³

Buna ek olarak Rosa da Cosa, yasal sürecin “kalıcı ikamet haklarının elde edilmes-ine ve sonunda vatandaşlık alınmasına uzanan bir süreç” olduğunu belirtmektedir.⁴

Bu noktada, vatandaşlık konusunu daha iyi açıklamak adına vatandaşlık kavramının kapsamından bahsetmek faydalı olacaktır. Christian Joppke'nin belirttiği gibi, vatandaşlık statü, haklar ve kimlik olmak üzere üç boyuttan oluşur.⁵ Statü, bir dev-letin resmen parçası olmak anlamına gelir. Haklar, ekonomik sonuçları olan sivi-il, siyasi ve sosyal hakları ifade eder. Kimlik ise “kendilerini bir bütünün parçası olarak gören ve buna göre hareket eden bireylerin davranışsal durumu”nu belir-

tir.⁶ Kimlik boyutu, “vatandaşların aidiyet duygusu” ile ilgilidir ve bazı durumlarda “vatandaşlığın psikolojik boyutu” şeklinde adlandırılır.⁷

Sonuç olarak, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve hükümet yetkilileri tarafından yapılan açıklamalara ve bu ifadelerin toplumda yarattığı büyük tartışmalara rağmen, ne tür bir sürecin işletileceği, hukuki sürecin nasıl gerçekleşeceği ve hangi vatandaşlık yaklaşımının benimseneceği henüz net değildir. Resmi olarak ilan edilmiş veya yayınlanmış bir yol haritası bulunmamaktadır. 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu uyarınca, Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, 11. Maddede belirtilen şartları taşıması halinde İçişleri Bakanlığı'na başvuruda bulunabilir ve 12. Maddede belirtildiği istisnai hallere dayanarak Bakanlar Kurulu kararı ile vatandaşlık kazanabilir. Ayrıca, Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulamasına İlişkin Yönetmelik'in 15. ve 16. Maddelerinde bazı şartlar bulunmaktadır. Ne var ki, Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 25. Maddesinde de geçici koruma kimlik belgesinin sahibine Türk vatandaşlığına başvuru hakkı vermediği belirtilmektedir.

¹ <http://www.unhcr.org/en-us/solutions.html>

² Alıntı yapılan: Da Costa Rosa, “LEGAL AND PROTECTION POLICY RESEARCH SERIES Rights of Refugees in the Context of Integration: Legal Standards and Recommendations”, UNHCR, (Cenevre, 2006), s.8 <http://www.unhcr.org/44bb90882.pdf>

³ [a.g.e.]

⁴ [a.g.e.], s.9 (vurgu eklendi)

⁵ Joppke, Chrician, “Transformation of Citizenship: Status, Rights, Identity”, *Citizenship Studies*, 11:1, 37-48, s.37.

⁶ [a.g.e.]

⁷ Alıntı yapılan: “<http://plato.stanford.edu/entries/citizenship/>”

2. AMAÇ VE YÖNTEM¹

Yukarıda değinildiği gibi, Suriyelilerin Türkiye vatandaşlığı almalarına ilişkin ifadeler Türkiye'de büyük bir tartışma yarattı. Televizyon kanallarında, haberlerde ve sosyal medyadaki etiketlerde Suriyelilerin Türk vatandaşlığına kabul edilmesine karşı çıkan birçok tartışma programına yer verildi. Ancak Suriyelilerin bu konuyla ilgili fikirleri, Türk halkı ve medya aktörlerinin fikirleri kadar ilgi görmedi. Suriyelilerle yapılan röportajlar dâhil yalnızca birkaç haber ve televizyon programı yayınlandı.² Bu nedenle, Türk vatandaşlığını kazanma konusundaki bu tartışmaların esas özneleri olarak Suriyelilerin düşünce ve görüşlerinin duyulur kılınmasının önemli olduğuna inanıyoruz.

Bu amaç doğrultusunda, 12 Temmuz ve 18 Ağustos 2016 tarihleri arasında İzmir'in çeşitli mahallelerinde bu raporu hazırlamak üzere bir saha araştırması gerçekleştirildi. Nitel araştırma yöntemleri kullanıldı ve elli Suriyeli ile yarı yapılandırılmış, birebir görüşme yapıldı. Çalışmaya dâhil edilen kişilerin konuyla ilgili düşüncelerini ve görüşlerini öğrenme amacına yönelik olarak aşağıdaki sorular soruldu:

- Türk vatandaşlığı almak istiyor musunuz?
- Türk vatandaşlığı almak istemenizin sebepleri nelerdir?
- Türk vatandaşlığına kabul edilmek için bazı kriterler olması gerektiğini düşünüyor musunuz?
- Cevabınız evet ise bu kriterler neler olmalıdır?
- Birini seçmek zorunda olsaydınız Türk vatandaşlığını mı yoksa Suriye vatandaşlığını mı tercih ederdiniz?
- Çifte vatandaşlığın daha iyi bir seçenek olduğunu düşünüyor musunuz?

Söz konusu örneklem farklı etnik gruplara mensup 50 kişiden oluşuyor. Bu kişilerin 27'si kadın (%54), 23'ü (%46) erkektir ve farklı etnik gruplara mensupturlar Görüşülen kişilerin çoğunluğu Arap Sünni; Türkmenler ve Kürtler ise ikinci sırada geliyor ve örneklemde eşit sayıda bulunuyorlar. Üçüncü en büyük grup ise Ezidiler.

¹ Araştırmanın kısıtları: Araştırmanın başında, görüşülen kadın ve erkek sayısının eşit olması amaçlanmıştır. Ancak görüşme için muhtemel erkek adayların çalışma saatleri nedeniyle bu hedefe ulaşılamamıştır. Birebir görüşme için uygun bir ortam oluşturmaya çalışılmış fakat olumsuz konut koşulları sebebiyle her röportaj için böyle bir ortam sağlanamamıştır.

² Aşağıdaki bağlantılara bkz.:

<http://www.dw.com/en/syrian-refugees-express-mixed-feelings-over-turkish-citizenship-offer/a-19399783>

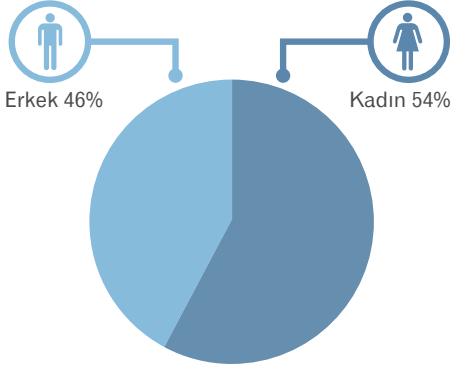
<http://www.ahaber.com.tr/gundem/2016/07/06/suriyeliler-vatandaslik-istiyor-mu>

<http://www.bbc.com/turkce/36802877>

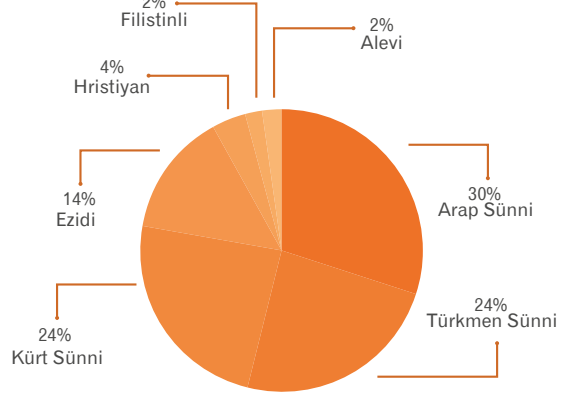
<http://t24.com.tr/haber/oteki-suriyeliler-turkiye-vatandasi-olursak-askere-gideriz-akpye-oy-verir-miyim-bilmiyorum,349206>

Görüşülen kişiler arasında çok az sayıda Alevi, Filistinli ve Hristiyan kişiler var. Örnekleme bu şekilde çeşitlilik sağlanarak, farklı etnik kökenlerden gelen tüm Suriyelilerin vatandaşlık meselesiyle ilgili görüş ve düşüncelerinin yansıtılması hedefleniyor.

Görüşülen kişilerin cinsiyete göre dağılımı

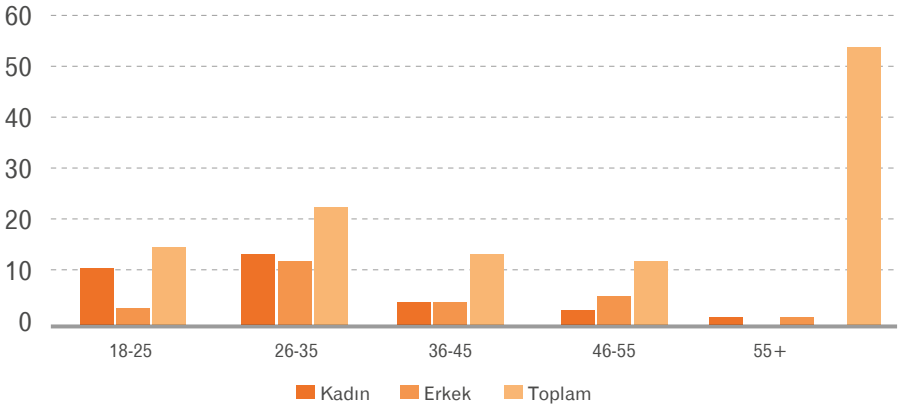
Etnik köken ve/veya dini inanca göre dağılım

Şekil 1: Görüşülen kişilerin cinsiyete göre ve etnik köken ve/veya dini inanca göre dağılımı

Görüşülen kişilerin çoğunluğu 36 yaşın altındadır (%60). Buna ek olarak, görüşülenlerin %38'i 26-35 yaş aralığındadır. 18-25 yaş arasındaki kişilerin oranı %22'dir. Örneklemin %20'si 36-45 yaşları arasındadır. Sadece bir tanesi 55 yaşın üzerindedir. Örneklemin nispeten genç ve orta yaşlı insanlardan oluştuğu söylenebilir.

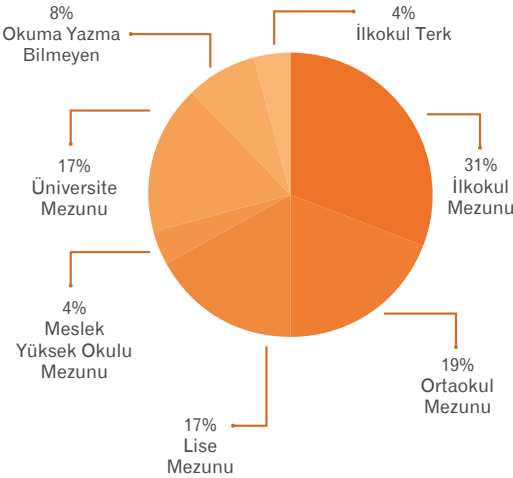
Kişilerin yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı

Şekil 2: Kişilerin yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı

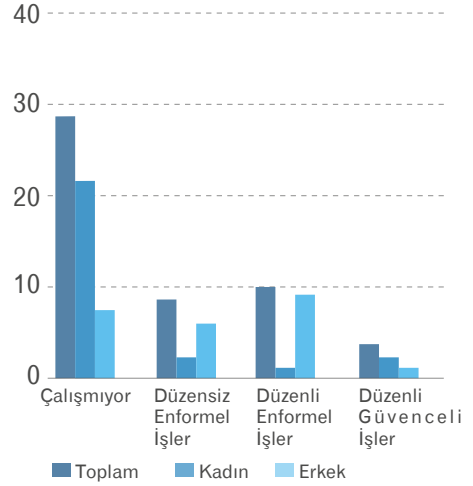
İstihdam bakımından da görüşülen kişilerin %58'i çalışmıyorken, %42'si düzenli veya düzensiz işlerde çalışıyor. %23,8'i kadın, %76,1'i erkeklerden oluşan grubun sadece 3'ü (%6) düzenli ve güvenceli bir işte çalışıyor. Eğitim düzeyi açısından görüşülenlerin çoğunluğu (%31) ilkokul mezunu. Bunun hemen ardından (%19) ortaokul mezunları geliyor. Lise ve üniversite mezunları ise aynı yüzdeyi (%17) paylaşıyor. Görüşülen kadınların %14'ü okur-yazar değilken, erkekler arasında okur-yazar olmayan kimse bulunmuyor. Benzer şekilde, lise ya da meslek yüksekokulu veya üniversite mezunu olan kişiler arasında erkeklerin oranı %43,4 iken kadınların oranı % 29,6'dır.

Kişilerin eğitim düzeyine göre dağılımı

Şekil 3: Kişilerin eğitim düzeyine göre dağılımı

Kişilerin iş kategorilerine göre dağılımı

Şekil 4: Kişilerin iş kategorilerine göre dağılımı

Görüşülen kişilerin gelirleri konusunda ise daha niceliksel değerlere sahip olmak amacıyla, kişilerin belirttiği hane gelirini hane nüfusuna bölerek kişi başına düşen gelir değerleri elde edildi. Kişiler yalnızca hane gelirlerini bildirdikleri için cinsiyet kategorisi kullanılmadı. Ortalama açlık sınırının yaklaşık 350 Türk Lirası olduğu göz önüne alındığında, görüşülen kişilerin çoğunun açlık sınırının altında veya biraz üstünde olduğu görüldü.¹ Aşağıdaki şekilde gerçek rakamlarla verildiği gibi, kişilerin %30'u kişi başı 201 ila 300 TL arasında gelir elde ediyor. İkinci en büyük grubun (%24) ise kişi başına geliri 100 ila 200 TL arasında değişiyor. Üçüncü sırada,

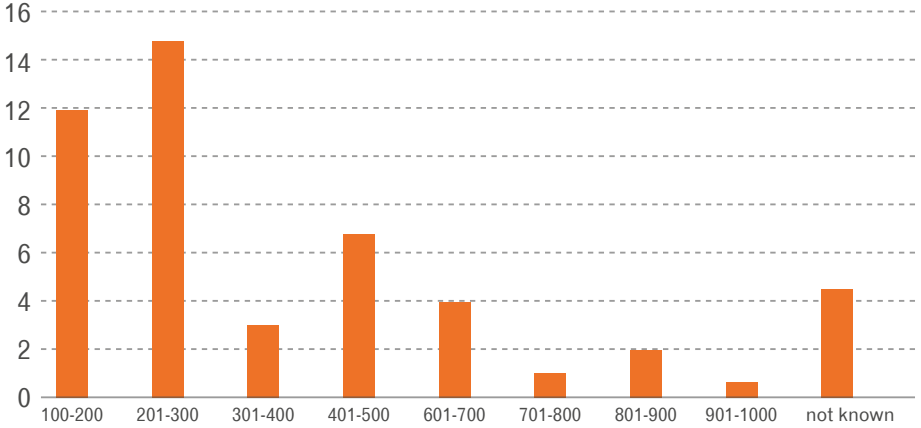
¹ <http://www.turkis.org.tr/dosya/qqEA08H3p12C.pdf>.

Türk-ış tarafından Temmuz 2016'da yayınlanan Açlık ve Yoksulluk Sınırı Değerlerine göre, 4 kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı 1.369,76 TL'dir. Yetişkin bir kişi için bu değer yaklaşık 351,30 TL'dir.

Kişi başı açlık sınırı ortalama değeri, yetişkinlere yönelik değerlerin ortalaması alınarak hesaplanır.

araştırma örneklem nüfusunun %14'ünü temsil eden ve kişi başına gelir düzeyi 401 ila 500 TL arasında olan grup geliyor. Kişilerin %10'unun kişi başına geliri 601 ila 700 TL arasında, %6'sı ise kişi başına 301-400 TL arasında gelir elde ediyor. Örneklem nüfusunun %4'ünün kişi başına gelir düzeyi 801 ila 900 TL, %2'sinin ise kişi başına 901-1000 TL aralığında yer alıyor. Son olarak, görüşülen Suriyelilerin %10'unun hiç geliri yok. İnsani yardımlarla yaşamlarını sürdürdüklerini söylüyorlar. Bu noktada, kişi başına düşen gelir düzeyinin yüksek olmasının ücretlerin veya gelirin daha yüksek olduğu anlamına gelmediği belirtilmelidir. Kişi başına düşen gelir düzeyinin yüksek olduğu kişilerin çoğu küçük ailelere mensup kişilerden oluşuyor.

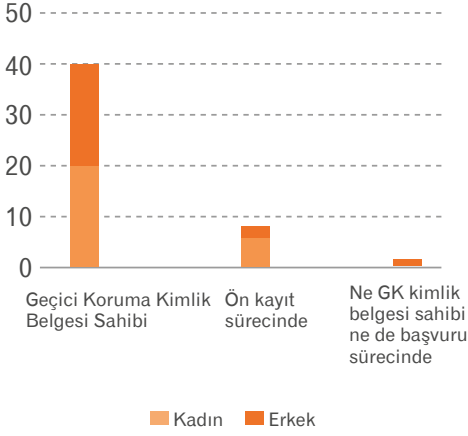
Kişilerin kişi başına gelir bakımından dağılımı

Şekil 5: Kişilerin kişi başına gelir bakımından dağılımı

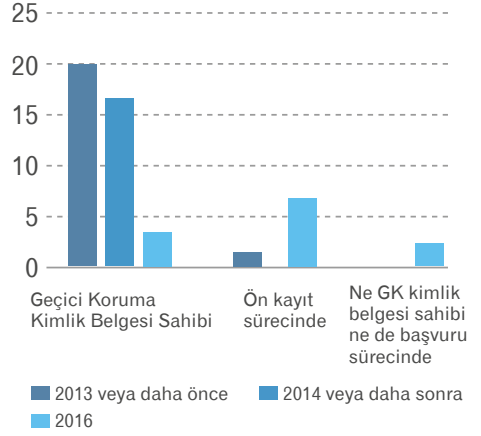
Buna ek olarak, görüşülenler arasında 40 kişi (%80) geçici koruma kimlik belgesine sahipken, 8 kişi (%16) görüşme anında ön kayıt sürecindeydi. 2 kişi ise (%4) geçici koruma kimlik belgesine veya ön kayıt başvurusuna sahip değil. Bu iki kişi ve ön kayıt sürecinde olanlar çoğunlukla yeni gelen kişilerdir, yani Mart ya da Nisan 2016'da Türkiye'ye giriş yapmış kişilerdir. Ön kayıt sürecindeki kişilerden yalnızca biri 2016'dan önce, 2013 yılında Türkiye'ye giriş yapmıştır. Geçici koruma kimlik belgesi sahiplerinden 20 kişi (%50) 2013'te ya da daha önce Türkiye'ye gelen, diğer 20 kişi ise (%50) 2014 veya sonrasında ülkeye giren kişilerdir. Yalnızca üç kişinin ülkeye giriş tarihi 2016'dır.

Kişilerin kayıt/başvuru durumu ve cinsiyet bakımından dağılımı

Şekil 6: Kişilerin kayıt/başvuru durumu ve cinsiyet bakımından dağılımı

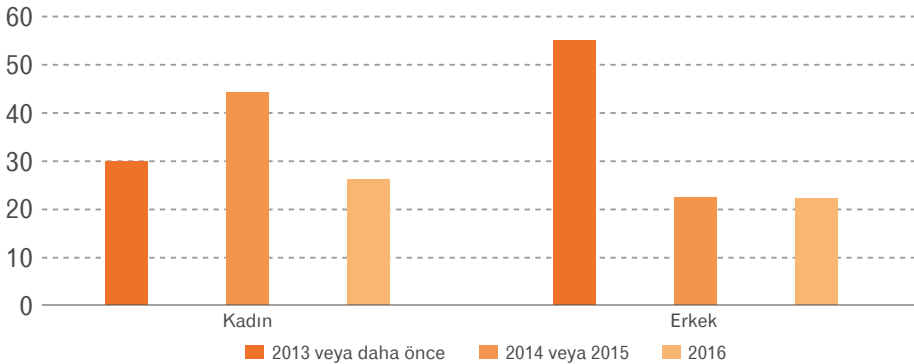
Kişilerin ülkeye giriş yılı ve kayıt durumu bakımından dağılımı

Şekil 7: Kişilerin ülkeye giriş yılı ve kayıt durumu bakımından dağılımı

Ayrıca, kadınların büyük bir çoğunluğunun erkeklerden daha geç tarihlerde Türkiye'ye geldiği belirtilmelidir. Görüşülen kadınların %29,6'sı 2013'te ya da daha önce Türkiye'ye gelirken, bu oran erkeklerde %56,5'tir. Bazı durumlarda ailenin erkek üyesinin önden geldiği, şehirde bir iş ve ev bulduktan sonra ailenin geri kalanını çağırdığı da bilinmektedir. Söz konusu erkek bazen de bir akraba olabilir ve diğerleri nereye gidileceğini ondan öğrenerek yola çıkıyor olabilir. Fakat yine de örneklemin büyüklüğü açısından bu konuda genelleme yapmak pek mümkün değildir.

Kişilerin cinsiyet ve ülkeye giriş yılı bakımından dağılımı

Şekil 8: Kişilerin cinsiyet ve ülkeye giriş yılı bakımından dağılımı

3. BULGULARIN ANALİZİ

3.1: Türk Vatandaşlığı

Görüşülen kişilere Türk vatandaşlığına sahip olmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Aşağıda görüldüğü üzere, kişilerin çoğu (%88 - 44 kişi) Türk vatandaşlığına sahip olmak istemektedir. Bu kişilerin 24'ü (%54,5) kadın, 20'si ise (%45,5) erkektir. 5 kişi (%10) Türk vatandaşlığına geçmek istememektedir, bu kişilerin 3'ü kadın (%60), 2'si (%40) ise erkektir. Yalnızca 1 kişi (%2) vatandaşlığın olup olmamasının kendisi için önemli olmadığını söylemiştir. Türk vatandaşlığına "evet" diyen 44 kişiden biri önemli olanın iş olanakları olduğunu ve hangi ülkenin vatandaşı olduğunun çok önemli olmadığını belirtmiştir.¹

Soruya olumsuz cevap veren 5 kişiden (%10) 2'sinin belirttiği sebep "Suriye'ye aidiyet duygusu"dur.² Biri Türk vatandaşlığını neden istemediğini şu sözlerle ifade etmiştir: "Ben ülkeme ve halkıma karşı sorumluyum, buraya geldim çünkü İŞİD'den kaçmak zorundaydım. Burada (Türkiye) tek derdimiz hayatta kalmak, hayatta kalmaktan başka insani varlığımız yok, entelektüel düzeyde hiçbir şey yapmıyoruz".³ Bir diğer görüşülen kişi Suriye'de toprakları olduğunu ve Suriye'nin vatani olduğunu ifade etmiş, ayrıca Türkiye'de yaşamının çok zor olduğunu sözlerine eklemiştir.⁴ Diğer 2 kişi ise Türkiye'den ayrılmak ve Batı ülkelerine gitmek istediklerini belirtmiştir.⁵ Bu kişilerden biri BM'ye (ailecek) başvuru yaptıklarını ve üçüncü ülkeye yerleştirme için beklediklerini söylemiş ve Türkiye'de koşulların zor olduğunu da eklemiştir.⁶ Üçüncü ülkeye yerleştirme için bekleyen bir kişi de "benim için herhangi bir fark yok; çok önemli değil"⁷ yanıtını vermiştir. Olumsuz cevap veren kişiler ya Türkiye'ye yeni gelenler (2016'nın başında) ya da üçüncü ülkeye yerleştirme için BM'ye başvuran kişilerdir.

¹ Erkek, yaş: 27, görüşme tarihi: 27 Temmuz 2016.

² Kadın ve erkek, yaşları: 20 ve 27, görüşme tarihi: 22 Temmuz 2016.

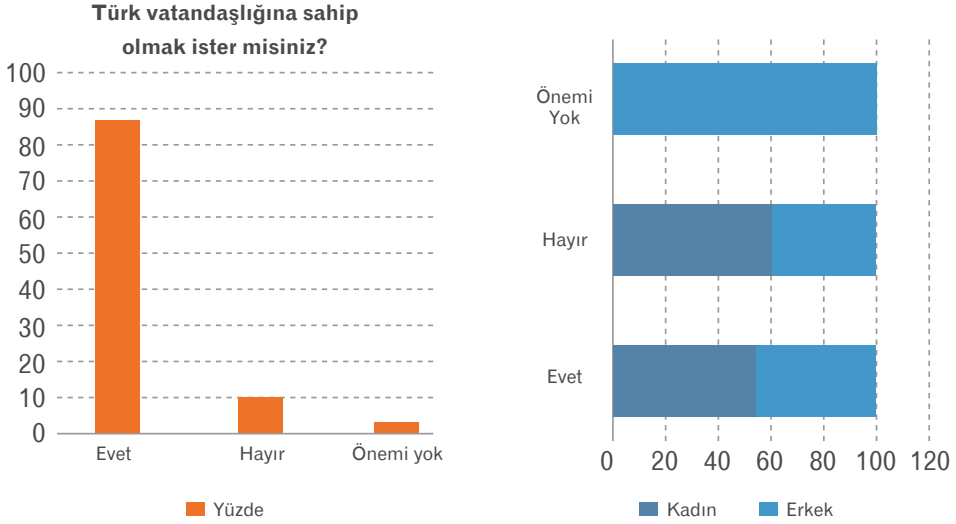
³ Erkek, yaş: 27, görüşme tarihi: 22 Temmuz 2016.

⁴ Erkek, yaş: 46, görüşme tarihi: 18 Ağustos 2016.

⁵ Kadın, yaş: 46 ve 45, görüşme tarihleri: 12 Temmuz 2016 ve 16 Ağustos 2016.

⁶ Kadın, yaş: 45, görüşme tarihi: 16 Ağustos 2016.

⁷ Erkek, yaş: 49, görüşme tarihi: 12 Ağustos 2016.

Şekil 9: Türk vatandaşlığına sahip olmak isteyenlerin oranı ve cevapların cinsiyete göre dağılımı

Ayrıca entegrasyon sürecinin ne kadar önemli olduğunun bir göstergesi olarak, görüşülen kişilerden biri “burada misafir olduklarının” özellikle altını çizmiş, bir diğeri ise Türk halkının Suriyelileri vatandaş olarak kabul etmeye isteksiz olmalarına ilişkin endişelerini dile getirmiştir. Vatandaşlık meselesinin yerel halk ile Suriyeliler arasında bir sorun oluşturabileceğini, bu yüzden öncelikle Türk halkının görüşlerinin alınması gerektiğini söylemiştir.¹ Benzer şekilde bir diğeri ise “evet Türk vatandaşlığı istiyorum fakat Türkler bizi istemiyor, bu durum Türk halkı ve Suriye halkı arasında sorun olabilir” diye belirtmiştir.² Yerel halk ve Suriyeliler arasında olası bir çatışmayı önlemek için Suriyelilerin geçici olarak vatandaş yapılmalarını önermiştir. Bu tür bakış açılarının Suriyelilerin Türk vatandaşlığına sahip olma konusundaki genel görüşünü gösterdiği söylenemez, ancak vatandaşlık kriterleri konusundaki görüşlerinde Türkiye’de “misafir oldukları” algısına sıklıkla rastlandığı belirtilmelidir.

¹ Erkek, yaş: 31, görüşme tarihi 10 Ağustos 2016.

² Kadın, yaş: 47, görüşme tarihi: 28 Temmuz 2016.

Vatansızlık 1: Suriyeli Çocukların Geleceğine Tehdit

Birçok haberde ve uluslararası sivil toplum kuruluşu (INGO) raporlarında gündeme geldiği üzere, vatansız Suriyeli çocuk sayısı giderek artıyor¹ ve gelecekte büyük bir vatansız nesil oluşmasından endişe ediliyor. Bu problemin çeşitli sebepleri var. Birincisi, Suriye vatandaşlık hukuku anneye çocuğuna vatandaşlığını aktarma hakkı tanımıyor, bu yüzden babanın bilinmesi ve doğumdan sonra alınan belgede kayıtlı olması gerekiyor. İkincisi, birçok ülke iç hukukunda vatansızlığı önlemek için çocuk hakları ile ilgili uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmiyor. Üçüncü olarak, yeni doğan çocukların kaydından sorumlu yetkililer Suriye yasalarına göre sadece babasının kendi vatandaşlığını çocuğuna aktarabileceğinin farkında değil ve çocuğa verilen belgeye babasının adını kaydetmeye önem vermiyor. Birçok aile de bu gerçeğin farkında değil.

BM raporlarına göre, özellikle Suriye'ye komşu ülkelerde vatansız Suriyeli çocuk sayısı giderek artıyor.¹ AB ülkeleri de kendi sınırlarında doğan çocuklara vatandaşlık vermediği için bu sorundan muaf değil. Suriye elçilikleri yeni doğan ve babası olmayan çocuklara pasaport verme konusunda isteksiz davranıyor.² Türkiye, vatansızlığı önlemeye yönelik bazı kanun maddelerine sahip ve bunlar çok olumlu maddeler olarak görülebilir ancak bu, Türkiye'nin ülkesinde doğan çocuklara vatandaşlık verdiği anlamına gelmiyor. 5091 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu Madde 8'e göre: "(1) Türkiye'de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşdır. (2) Türkiye'de bulunmuş çocuk aksi sabit olmadıkça Türkiye'de doğmuş sayılır." Buna ek olarak, Yabancılar ve Uluslararası Koruma

Kanununda vatansızlığa ilişkin bazı hükümler (örneğin Madde 50-51) vardır.

Refugees International'ın "Türkiye'de Doğum Kaydı: Suriyeli Çocukların Geleceğinin Korunması"³ başlıklı raporunda belirttiği gibi, Suriye Vatandaşlık Kanunu çocukların vatandaşlığını belirlemede yalnızca babaya hak verdiği için babanın ismini ve çocuğun Suriye'deki doğum tarihini doğru şekilde kaydetmek önemlidir. Birçok Suriyeli çocuk için babasının kayıp, ölü ya da savaşçı olması veya savaş dolayısıyla Suriye makamları tarafından ölü olarak kabul edilmesi olasıdır. Dahası, birçok Suriyeli mülteci, zorlu savaş şartları nedeniyle belgelerini yanlarında getirme şansına sahip değildir. Bu yüzden, bir annenin gelecekte çocuğuna Suriye vatandaşlığı alabilmek için gerekli tüm bilgilerle çocuğunu kaydetmesi zor olabilir. Tüm bunların yanı sıra, birçok Suriyeli kadının resmi bir evlilik belgesinin bulunmadığı ve bazen hastaneler tarafından verilen doğum belgesinde baba adının yazmadığı, bu yüzden kadınlar için Nüfus Müdürlüğü'nden doğum belgesi almanın çok daha zor olduğu da yaygın bilinen bir gerçektir. Bu belge önemlidir çünkü uluslararası geçerliliğe sahip bir belgedir. Bununla birlikte, ne yetkililer ne de ebeveynler bu belgenin öneminin farkında olmayabilir.

Bu nedenle, yeni doğan bir çocuk için doğum belgesi alma prosedürlerini ve şartlarını daha basit ve yaygın hale getirmek çocukların vatansızlığını önlemek için bir çözüm olabilir veya bu çocuklara Türk vatandaşlığı verilmesi onları vatansızlıktan korumak için faydalı bir adım olabilir.

¹ <https://www.theguardian.com/world/2015/dec/27/refugee-crisis-creating-stateless-generation-children-experts-warn>

² [ibid.]

³ https://static1.squarespace.com/static/506c8ea1e4b01d9450dd53f5/t/56047ac6e4b0011f90282bec/1443134150677/150430_turkey_birth_registration.pdf

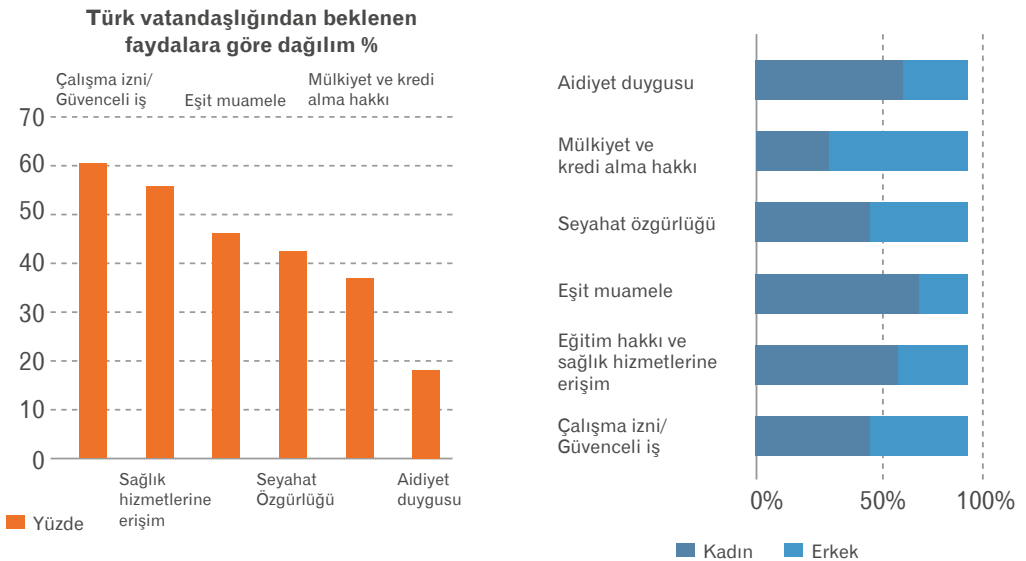
3.2: Suriyeliler Neden Türk Vatandaşı Olmak İstiyor?

Saha çalışması ile Suriyelilerin Türk vatandaşlığına sahip olmadaki beklentilerinin ne olduğunu tespit etmeye çalıştık. Görüşülen kişilerden çoğunun zaten bu haklar konusunda bilgi sahibi olduğu halde geçici koruma statüsünün sağladığı haklara sahip olmak istediklerini belirttiği dikkate alınmalıdır.

Bu kişilerin çoğunun Geçici Koruma Kimliği sahibi olduğu ve kimlik sahipleri arasında 2013 ve öncesinde Türkiye'ye gelenler ile 2014 ve sonrasında gelenler arasında küçük bir fark olduğu dikkate alındığında, Türkiye'deki birçok Suriyeli'nin Geçici Koruma kapsamında haklarından tam anlamıyla yararlanamadıkları söylenebilir.

Ayrıca, hukuksal entegrasyon açısından halen yapılacak pek çok şey olduğu da vurgulanmalıdır.

Söz konusu haklar sırasıyla çalışma izni, eğitim hakkı ve sağlık hizmetlerine erişim hakkıdır. Türk vatandaşlığını isteyenlerin %63,6'sı (28 kişi) sosyal güvence sağlayan işlerde çalışabilmek ve ücretleri ödenmediğinde ya da haksız yere işten çıkartıldıklarında adalet arayabilmek için çalışma iznine sahip olmak istediklerini belirtmiştir. Görüşülenlerin %59'u vatandaşlık hakkının kendilerine eğitim hakkı ve sağlık hizmetlerine erişim hakkını daha etkili şekilde sağlayacağını düşünmektedir.

Şekil 10: Görüşülen kişilerin Türk Vatandaşlığı'ndan beklentilerine göre ve cinsiyete göre dağılımları (Yüzdeler Türk vatandaşlığı hakkını istediğini söyleyen kişilerin sayısına (44 kişi) dayanmaktadır)

Üçüncü beklenti ise eşit muamele görmek ve artık Türk toplumunda yabancı olmamaktır. Görüşülen kişilerin %47,7'sinin beklentileri bu şekildedir. Diğer beklentiler sırasıyla seyahat özgürlüğü (%43,1), mülkiyet hakkı gibi ekonomik haklar (%29,5) ve bir ülkeye ait olma duygusudur (%18,8).

3.2.1: Çalışma İzni/Güvenceli İşler

Araştırmaya göre görüşülen kişilerden (44 kişiden) yalnızca 3'ü (%6,8) güvenceli bir işe sahiptir. Çoğu kayıtdışı ve güvencesiz işlerde sosyal güvenceleri olmadan çalışmaktadır. Diğerleri ise vasıflı oldukları işlerden tamamen farklı işlerde çalışmaktadır. Bundan başka, çalışma izni Türk vatandaşlığına sahip olmakla yararlanılması beklenen, en çok dile getirilen faydadır; bunu ifade eden kişilerin oranı %63,6'dır.

Bu kişilerden biri "özel sigortaya bile" ¹ sahip olamadıklarını söyleyerek vatandaşlık yoluyla çalışma iznine neden sahip olmak istediğini açıklamıştır. Bir diğeri ise vatandaşlık haklarını elde ettikleri takdirde daha kolay iş arayabileceklerini ve işverenlerin ücretlerini ödemediği durumlarda işlerini değiştirebileceklerini belirtmiştir.²

İki kişi sırasıyla mühendis ve doktor olarak kendi işlerini yapmak istediklerini vurgulamışlardır.³ Bir kişi çalışma izninin yalnızca kâğıt üzerinde kaldığını ve işverenlere bağlı olduğu için gerçek hayatta bir karşılığının olmadığını belirtmiştir.⁴

Görüşülen kadınların sadece %20,8'i (24 kişiden 5'i) iş sahibi olmasına rağmen, yukarıdaki şekilde de görüldüğü üzere, çalışma izninden yararlanmayı bekleyen kadın ve erkeklerin oranı eşittir. Bunun nedeni bazı kadınların bu hakkı çocukları ve eşleri için istiyor olmasıdır. Kadınlardan biri bu hakkı oğlu "çalıştığı yerden parasını alamadığı" için istediğini söylemiştir.⁵ Başka bir kadın da çalışma izninin çocukları için iyi olacağını ifade etmiştir.⁶ Suriye'de coğrafya öğretmeni olan bir kadın vatandaşlık hakkı alırlarsa eşinin kendi mesleği olan doktorluğu yapabileceğini söylemiştir.⁷

¹ Erkek, yaş: 35, 26 Temmuz 2016.

² Kadın, yaş: 25, 25 Temmuz 2016.

³ Erkek, yaş: 29 ve 35, 22 Temmuz 2016 ve 16 Ağustos 2016.

⁴ Erkek, yaş: 32, 27 Temmuz 2016.

⁵ Kadın, yaş: 41, 26 Temmuz 2016.

⁶ Kadın, yaş: 30, 27 Temmuz 2016.

⁷ Kadın, yaş: 29, 22 Temmuz 2016.

3.2.2: Eğitim Hakkı ve Sağlık Hizmetlerine Erişim

Eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim hakkı Geçici Koruma kapsamında olmasına rağmen, birçok kişi, ayrımcılık, dil ve okullarda kapasite eksikliği gibi sorunlar nedeniyle bu hizmetlerden etkin bir şekilde faydalanamadığını düşünmektedir. Bu yüzden vatandaşlığı bu hizmetlerden tam anlamıyla faydalanmanın bir yolu olarak görmektedir. Eğitim ve sağlık hizmetlerine daha etkin erişim çoğunlukla kadınlar tarafından dile getirilen beklentilerdir. Bu başlık altında, eğitim sağlıktan daha büyük bir paya sahiptir. Görüşülen 26 kişi (%59) bu konuların altını çizmiş ve sadece 7'si (%27) sağlık konularına değinmiştir.

Görüşülenlerin çoğunluğu çocuklarının geleceği için okula gitmeleri amacıyla eğitim haklarına sahip olmalarını istediklerini belirtmiştir.

Yalnızca 4 kişi (%15,3) bu hakkın kendi iyilikleri için etkili şekilde kullanılmasını istediklerini söylemiştir. Bundan dolayı, eğitimin geleceği güvence altına alınmanın bir yolu olarak görüldüğü söylenebilir ve daha istikrarlı ve öngörülebilir bir hayata sahip olma eğiliminin bir işareti olarak yorumlanabilir.

Görüşülen kadınlardan biri çocuklarının herhangi bir ayrımcılıkla yüz yüze gelmeden okula gidebilmelerini istediği için vatandaşlık hakkı istediğini söylemiştir.¹ Henüz geçici koruması olmayan bir erkek görüşmeci geleceğe dair endişelerini açıklamış ve kızının eğitim almasını istediği için vatandaşlık almak istediğini eklemiştir.² Yukarıda belirtildiği gibi, görüşülen kişiler arasında küçük bir azınlık kendi çıkarları için eğitim hakkından yararlanmak istediklerini belirtmiştir. Savaş nedeniyle üniversite eğitimini bırakmak zorunda kalan genç bir kadın eğitimini herhangi bir problem olmadan tamamlayabileceği için vatandaşlık istediğini söylemiştir.³ Bir diğeri⁴ vatandaşlık hakkının özellikle eğitimini tamamlayamayanlar için iyi olacağını vurgulamıştır.

3.2.3: Eşit Muamele

Görüşülenlerin %47,7'si (44 kişiden 21'i) Türk toplumunda yerel halk tarafından eşit muamele görmek istediklerini vurgulamıştır. Bu kişilerin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Bu araştırmaya dâhil olan her etnik ve dini gruptan kadının eşit muamele isteğini dile getirdiğini belirtmek gerekir. Yaşadıkları mahallede kiralık evleri kadınlar aramaktadır. Çocukları hastaneye kadınlar götürmektedir.

¹ Kadın, yaş: 31, 22 Temmuz 2016.

² Erkek, yaş: 47, Görüşme tarihi:21 Temmuz2016.

³ Kadın, yaş: 23, Görüşme tarihi:4 Ağustos 2016.

⁴ Erkek, yaş: 24, Görüşme tarihi:27 Temmuz 2016.

Çocuklarını okula yazdırmak için kadınlar çabalamaktadır. Dolayısıyla, çocukların bakımından ve evden sorumlu kişiler olarak kadınların günlük hayatta toplumsal dokuyla ve yerel insanların tepkileriyle karşılaşmalarının daha olası olduğu söylen-ebilir. Vatandaşlık hakkının ayrımcılıktan kurtulmanın bir yolu olarak algılandığı da dikkate alınmalıdır. Çok iyi bilindiği gibi, ev bulmak Suriyeli ve Suriyeli olmayan mültecilerin karşılaştığı en yaygın sorundur ve kiralık ev ararken ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Birçok ev sahibi evlerini Suriyelilere kiralamak istemiyor.

“Bu nedenle, görüşülen kadınlardan biri eğer vatandaşlık alırlarsa “artık rahat rahat ev arayabiliriz” demiştir.”¹

Başka bir kadın, “burada Türkler gibi olacağım” demiştir.² Bir diğeri ise “artık kimse ‘pis Suriyeliler, bu ülkeden gitsinler’ demeyecek” demiştir.³

Suriyeli erkekler de ayrımcılıkla karşılaşmaktadır ve onlar da vatandaşlığı hayat- larını daha saygın hale getirecek bir yol olarak görmektedir. Türkmen bir erkek⁴ otobüs şirketleri ile ilgili bir deneyimini paylaşmıştır. Başka bir şehre gitmek için uğraşırken otobüs şirketi görevlisi otobüs bileti için önce uygun bir fiyat söylüyor ve tam yolcu bilgilerini yazarken, kimliklerini görüyor ve Suriyeli olduklarını fark ediyor, sonra fiyatla ilgili fikrini değiştiriyor ve daha fazla fiyat söylüyor. Bu ned- enle, bu kişi böyle durumlarla artık karşılaşmak istemiyor ve vatandaşlığın bunu sağlayacağını düşünüyor.

3.2.4: Seyahat Özgürlüğü

Görüşülenlerin %43,1'i ülke içinde ve ülkelerarası seyahat edebilmek istedikleri için Türk vatandaşlığı istediklerini belirttiler. Kadın ve erkek yüzdeleri hemen hemen eşittir, sadece çok küçük bir fark bulunmaktadır Bu yüzdenin, eşit muamele gibi doğrudan günlük hayatı etkileyen başlıklarla ilgili yüzdeler kadar yüksek olmadığı da vurgulanmalıdır fakat örneğin, aidiyet duygusundan yüksektir. Bu özgürlüğe sahip olmak isteyen insanların farklı sebepleri vardır. Çoğu bunu yalnızca diğer şehirlere özgürce gitmek için istemektedir çünkü geçici koruma altındaki Suriyeli- lerin bir başka şehre seyahat etmek için izin almaları gerekmektedir ve aslında bu seyahat özgürlüğü ihlalidir. Ayrıca, bazı kişiler, özellikle başka ülkedeki aileleri ve akrabalarıyla kavuşmak isteyenler, diğer ülkelere gidebilmek amacıyla özellikle

¹ Kadın, yaş: 26. Görüşme tarihi: 27 Temmuz 2016.

² Kadın, yaş: 32. Görüşme tarihi: 25 Temmuz 2016.

³ Kadın, yaş: 59. Görüşme tarihi: 4 ğustos 2016.

⁴ Erkek, yaş: 38. Görüşme tarihi: 27 Temmuz 2016.

geçerli bir pasaport sahibi olmak istemektedirler.

Bilindiği gibi, ülke içinde seyahat özgürlüğü Türk vatandaşlarının yararlanabildikleri anayasal haklardan biridir. Bu yüzden, kişilerden biri “başka bir şehre taşınabilmek istediğini”¹ ifade etmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi geçerli bir pasaporta sahip olmak ve diğer ülkelere (Suriye dâhil) seyahat edebilmek görüşülen kişilerin Türk vatandaşlığı hakkına sahip olmak istemelerinin bir başka nedenidir. Bu konuyla ilgili olarak bir kişi “Suriye’ye dönmeyeceğim ama gelecekte bir gün mezarlarımızı ziyaret etmek için Suriye’ye gidebilmek istiyorum” diyerek endişesini dile getirmiştir.”² Filistinli bir başka görüşmeci³ ise pasaport konusunun kendisi için her zaman sorunlu olduğunu ve Filistinli olduğu için Arap ülkelerinde ayrımcılıkla karşı karşıya kaldığını söylemiştir. Suriye’de pasaport almayı başardığını fakat vatandaş olmadığından dolayı pasaporttan yararlanamadığını anlatmıştır. Bu yüzden, eğer Türk vatandaşlığı alırsa Türk pasaportuyla Almanya’ya gitmek istediğini çünkü kız kardeşi orada yaşadığını ifade etmiştir. Görüşülen bir kadın Türk pasaportu alarak Lübnan’daki ailesini ziyaret etme istediğini ifade etmiştir.

*Halep’e geri geldik ve Suriye pasaportu alabildik ama pasaport geçersizdi, bu nedenle kaçak olarak Türk sınırını geçmek zorundaydık ve şimdi annemi görmek istiyorum, Lübnan’da ama Lübnan’a gidip buraya geri dönemem, fakat Türk pasaportu alabilirsem bu mümkün olacak.*⁴

3.2.5: Mülkiyet ve Kredi Alma Hakkı

Geçici Koruma Yönetmeliği ekonomik hakları kapsamamaktadır ancak Geçici Koruma Kimliği olan bir Suriyeli, bir bankaya gidebilir ve kredi almak için başvuruda bulunabilir ancak şartları yerine getirmesi gerekir. Buna ek olarak, halen yürürlükte olan 28/5/1927 tarih ve 1062 sayılı Kanun’un 1. Maddesine göre Suriyelilerin Türkiye’de taşınmaz bir mal edinmesi mümkün değildir.⁵ Bu nedenle, birçok kişi (%29,5) mülkiyet ve bir bankadan kredi alabilme hakkını Türk vatandaşlığına sahip olma isteklerinin sebebi olarak beyan etmiştir. Bu kişilerin çoğu erkektir (%69,2). Biri hariç⁶ diğer hepsi 500 Türk Lirasından daha az kişi başı gelire sahiptir. Hatta birisinin hiç geliri yoktur.⁷

¹ Erkek, yaş: 44, tarih: 26 Temmuz 2016

² Kadın, yaş: 50, tarih: 25 Temmuz 2016.

³ Kadın, yaş: 30, tarih: 12 Temmuz 2016.

⁴ Kadın, yaş: 20, tarih: 17 Ağustos 2016.

⁵ <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12743.pdf>

⁶ Erkek, yaş: 24, 27 Temmuz 2016.

⁷ Kadın, yaş: 30, 12 Temmuz 2016.

Bundan dolayı, görüşülenlerden bazılarının kredi almayı ve yeni bir iş kurmayı yoksulluktan kurtulmanın bir yolu olarak algıladıkları sonucuna varılabilir. Ayrıca, Suriyelilerin Türk vatandaşı olduklarında çok daha kolay kredi alacaklarını düşündükleri söylenebilir.

3.2.6: Aidiyet Duygusu

Bir ülkeye ait hissetmek görüşülen kişiler tarafından en az dile getirilen sebeptir. Kişilerin yalnızca %18,1'i (44 kişiden 8'i) Türkiye'ye ait hissedeceklerinden dolayı Türk vatandaşlığı istediklerini belirtmiştir. Bu kişilerin çoğunluğu kadındır. Kadınlardan biri hariç diğer tümü bu duyguyu eşit muamele istekleri ile karışık bir şekilde ifade etmiştir.

Bazı kadınlar, bize evleri ve toprakları gibi ekonomik kayıplarından dolayı Suriye'ye geri dönmenin mümkün olmadığını ve bu nedenle buraya ait olmak istediklerini anlatmışlardır.

Suriye'de anavatanlarındaymış gibi hissetmiyor olmaları, Türkiye'ye aitlik hissetmek istemelerinin diğer sebebi olarak telaffuz edilebilir. Aitlik hissini neden olarak dile getiren erkek görüşmeciler Türkiye'ye olan güçlü destek ve sevgilerini ifade ettiler ve Türk vatandaşı olmak istemektedirler.

Filistinli kadın "ben Filistinliyim, bir vatanım yok (sürgünde olması anlamında), Türkiye benim vatanım olacak" diyerek özel durumunu anlatmıştır.¹ Suriye'de hiçbir şey kalmadığına işaret eden bir Hristiyan "Türkiye'yi seviyorum,... Bu ülkenin insanlarından biri olurum" demiştir.² Bir başka kişi, örneğin Suriye'de bir ev almaya gücünün yetmemesi gibi ekonomik şartlarından dolayı Suriye'de hayatını sürdüremeyeceğine işaret ederek Suriye'ye dönmenin imkânsızlığının altını çizmiş ve eğer vatandaşlık alırsa "kendisinin de Türk olacağını" söylemiştir.³ Görüşme yapılan bir erkek düşüncelerini "Türkiye'yi seviyorum, Türkiye için yararlı olmak istiyorum, hatta Türkiye'yi vatanım gibi hissettiğim için iki ülkenin birleşmesini istiyorum" sözleriyle ifade etmiştir.⁴

¹ Kadın, yaş: 30, tarih: 12 Temmuz 2016.

² Kadın, yaş: 59, tarih: 4 Ağustos 2016.

³ Kadın, yaş: 27, tarih: 12 Temmuz 2016.

⁴ Erkek, yaş: 40, tarih: 17 Ağustos 2016.

3.3: Kadınlar Türk Vatandaşlığından Kadın Olarak Ne Tür Kazanımlar Elde Etmeyi Umuyor?

Her ne kadar görüştüğümüz kadınlardan toplumsal rollerinden bağımsız yanıtlar almak zor olsa da, kadınlar için Türk vatandaşlığına sahip olmanın bireysel olarak ne anlama geldiğini bulmaya çalıştık. Çok az sayıda kadın anne, eş ya da kız kardeş olarak toplumsal rollerinden bağımsız yanıtlar vermiştir. 27 kadından sadece 7 kişi (%26) doğrudan kendileriyle ilgili muhtemel kazanımları belirtmişlerdir. Bu kadınların 3'ü kadın olarak haklara ve özgürlüklere sahip olmaya vurgu yapmıştır. Biri kadın olarak daha fazla hakka sahip olacağını¹, diğeri yalnızca "kadın olarak haklara sahip olacağını" söylemiştir.² Bir diğeri ise "Türkiye'de kadınlar daha fazla hakka sahip, boşanabiliyorlar"³ diyerek boşanma hakkının altını çizmiştir.

Bu kadınlardan 3'ü adalet arayışına dikkat çekmiş ve bunlardan birisi güvenlik duygusuna değinmiştir. Birisi ise kendisine kötü bir şey olursa şikayetçi olabileceğini belirtmiştir.⁴ Diğer bir kadın kendisini daha güçlü hissedeceğini ve kötü bir şey olursa adalet arayabileceğini söylemiştir.⁵ Bu görüş doğrultusunda başka bir kadın, iş yerindeki cinsel taciz vakalarını belirtmiş ve başkalarına karşı daha güçlü hale geleceğini ve adalete arayabileceğini söylemiştir.⁶ Diğer bir kadın görüşmeci de kendisini güvende hissedeceğini söylemiştir.⁷

Vatansızlık 2: Filistinlilerin Durumu

"Ben bir Filistinliyim, bir vatanım yok, eğer Türk vatandaşlığı alırsam Türkiye benim vatanım olacak... Suriye'de sonunda bir pasaportum olabilmişti ama Filistinli olduğum anlaşılıyordu, bu pasaportla seyahat etmek zordu... Lübnan'da bir Filistinli olduğum için diğerlerinden daha fazla para ödemek zorunda kaldım... Buraya gelmeden önce Lübnan'daydım ve Filistinli olduğumuz için Lübnanlılar bize kötü davranıyor" dedi Filistinli kadın görüşmeci Kadının ifadeleri Filistinlilerin vatansız insanlar olarak dünyada olduğu kadar Arap ülkelerinde de ne tür sorunlarla karşılaştıklarının

bir özeti gibiydi. Abbas Shibli'yi söylediği gibi Arap Birliği bütünlüğünü ve etkisini kaybetmesine rağmen Arap ülkeleri 1965'te Kazablanka Protokolü'nü imzaladı ve bu protokole göre sözleşmeye taraf ülkeler "Filistinli mültecilere vatandaşlık haklarını tanımayı fakat onları vatandaş olarak almamayı" kabul ettiler ve Filistinlilere Mülteci Seyahat Belgesi (pasaport değil) vereceklerdi. Ancak Lübnan ve Suudi Arabistan gibi devletler bu protokolü uygulamadı. Mısır protokolden çekildi. Zaman içinde yalnızca Suriye bu belgelere sadık kaldı." Bu yüzden, Suriye'de yaşayan Filistinlilerin Suriye

¹ Kadın, yaş: 31, tarih: 18 Ağustos 2016.

² Kadın, yaş: 24, tarih: 18 Ağustos 2016.

³ Kadın, yaş: 20, tarih: 17 Ağustos 2016.

⁴ Kadın, yaş: 23, tarih: 4 Ağustos 2016.

⁵ Kadın, yaş: 50, tarih: 25 Temmuz 2016.

⁶ Kadın, yaş: 25, tarih: 25 Temmuz 2016.

⁷ Kadın, yaş: 40, tarih: 4 Ağustos 2016.

vatandaşlığı yoktu. Bazı özel durumlar ve istisnai uygulamalar olmasına rağmen, Filistinlilere Suriye pasaportu verilmedi ama seyahat belgeleri vardı.

Suriye Savaşı patlak verdikten sonra Suriye'de ülke içinde yaşayan Filistinliler ve Aralık 2012'de Yermük Kampı'ndaki patlamadan sonra ise bu kamptaki Filistinliler diğer Suriyeliler gibi Suriye'den kaçmak zorunda kaldılar. Bazıları Suriye ile sınırı olan ülkelere geçiş yaptılar. Fakat ilk olarak Ocak 2013'te Ürdün sınırlarını kapattı ve sonra 2014'te Lübnan sadece üçüncü bir ülkeye gideceklerini gösteren belgesi olan Filistinlileri kabul etmeye karar verdi.^ı Mısır'da da Filistinliler çok kötü koşullarda yaşamaktadırlar. Türkiye dâhil tüm bu ülkelerde, özel durumlarından dolayı Suriye doğumlu Filistinlilerin uluslararası koruma için BMMYK'ye başvurması mümkün değildir. Tüm bu nedenlerle birçok Filistinli, Avrupa'ya geçmek için tehlikeli yolları seçen diğer mültecilere katıldılar. Ancak, Avrupa'da da durum Suriye doğumlu Filistinliler için daha zor çünkü Filistinliler Suriye pasaportuna sahip değiller.. Alman Federal Göç ve Mülteci Bürosu'nun Suriyelilerin başvurularını kabul ettikleri gibi Suriyeli Filistinlilerin de başvurularını kabul ettiği bildirildi.^{ıı} Söz konusu Filistinliler UN-RWA (Birleşmiş Milletler Filistinli Mültecilere Yardım Kurulu) koruması altında olmadıkça aynı şey İsveç makamları için de geçerlidir.^{ııı} Buna rağmen, haberler göre uygulama kanunlardan farklıdır. Bu durum Almanya Gunzburg'da bir ailenin yaşadıklarında açıkça görülmektedir. Bu aileden Suriye vatandaşı olan anne ve çocukları mülteci statüsü aldı fakat baba Filistinli olması sebebiyle alamadı.^{ıııı} Ayrıca, Yunanistan'ın diğer Avrupa devletlerinden farklı olarak sığınma talep eden Filistinlilere özel kanunları vardır. Bu nedenle, vatansız ve yerinden olmak, Filistinliler için değişmeyen bir kader gibidir.

Türkiye'de, savaş nedeniyle Suriye'yi terk etmek zorunda kalanların kayıt işlemleri, uyrukluk statüsünü veya kökenini kanıtlamak gibi bir şey içermiyor. Geçici Koruma altında olanlar için böyle bir ayırım yoktur. Suriye'den gelen Filistinliler diğer Suriyelilerle aynı kuralara tabi olup geçici koruma kimliğine sahip olursa aynı hak ve hizmetlerden yararlanabilirler. Hükümet yetkililerinin Suriye vatandaşlığı kriterlerine ilişkin açıklamalarında, kökene dair bir açıklama bulunmamaktadır; açıklamalar çoğunlukla ekonomik koşullarla ilgilidir. Dolayısıyla, geçici olarak koruma altındaki tüm Suriyelilere vatandaşlık hakkı genel olarak tanınırsa, Suriye doğumlu birçok Filistinli veya Suriye'den gelen Filistinliler Türk vatandaşlığı alabilecek ve belki de Türkiye Filistinlilerin vatansızlık sorununa somut ve nihai bir çözüm getiren ilk ülke olacak.

* Ayrıca, vatansız olmanın Suriyeli Kürtler için de ciddi bir problem olduğunu belirtmek gerekir. Suriye'de 2011'de 49 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe girene kadar Suriyeli Kürtler Suriye uyrukluğuna sahip olamıyorlardı. Bu kararname, Hassaka valiliğine kayıtlı olanların ajanib (yabancılar) olarak Suriye Arap uyrukluğuna sahip olmalarına izin verdi ancak maktumeen (gizli) kategorisinde olanlar hariç tutuldu. Suriye Kürtlerinin durumunun daha somut bir resmi için aşağıdaki değerlendirmeyi ekleyelim: "daimi kimlik belgelerinin olmaması makamların sığınma talep edenleri ayırırken vatansız Kürtleri uyruklarına göre sınıflamada güçlük çekmesi, sürecin tutuklama ile sonuçlanması, ileri aşamadaki prosedürlere erişimin reddedilmesine hareketliliklerinin kısıtlanması anlamlarına gelebilir." (Thomas McGee, *Statelessness Working Paper Series No. 2016/02*). Yazının tamamı ve detaylı bilgi için bakınız: http://www.institutesi.org/WP2016_02.pdf

ı Shiblak Abbas, "Stateless Palestinians", <http://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/FMRpdfs/FMR26/FMR2603.pdf>

ıı Ürdün'de Filistinliler Ürdün uyrukluğuna sahip olsalar da vatandaşlığa kabul edilme hakları reddedilmiştir. Siyasi katılım gibi her türlü haktan eşit derecede yararlanamamaktadırlar. [ibid.]

ııı <http://blog.palestine-studies.org/2015/12/10/stateless-refugees-palestinians-fleeing-syria/>

ıııı <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2016/03/palestinian-syrians-refugees-160321055107834.html>

v [ibid.]

vı[ibid.]

3.4: Suriyeliler Türk Vatandaşlığına Kabulde Kriterler Olması Konusunda Ne Düşünüyor?

Suriyeliler Türk vatandaşlığına kabul edilmeye başlanırsa mevcut yasalar ve düzenlemelerde belirtilen kriterlerin mi uygulanacağı ya da Suriyeliler için yeni düzenlemelerin mi olacağı net değildir. Mevcut durumda, 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu'nun 11. Maddesine göre, yetkili makamın (İçişleri Bakanlığı) kararıyla vatandaşlık elde edebilen yabancılar için temel kriterler aşağıdaki gibidir:

- "a) Kendi milli kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin olmak ve eylemde bulunma kapasitesine sahip olmak,
b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,
c) Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,
ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak,
d) İyi ahlak sahibi olmak,
e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,
f) Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,
g) Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak."

Ayrıca, Türk Vatandaşlığı Kanunu Madde 12, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu'nun bazı kişilerin Türk vatandaşlığını kazanmasına karar verebileceği istisnai durumları tanımlamaktadır. Bu madde söz konusu kişiyi aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır:

" ... milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmayan"... ve "Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler."

Bu hükümlere ek olarak, Temmuz 2016'nın başında Suriyelilere vatandaşlık hakkı konusunda tartışmalar Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarıyla birlikte gündeme gelince, hükümet yetkililerinin Türk vatandaşlığı elde etmenin olası kriterlerine ilişkin bazı açıklamaları basında yer almıştır. Bazıları kanunda belirtilen koşullarla paralel ifadeler içermektedir. Başbakan Yıldırım, Türk halkının huzurunu bozan ve teröre bu-

laşanlara Türk vatandaşlığı verilmeyeceğini söylemiştir.² Benzer şekilde Ekonomi Bakanı Zeybekçi teröre bulaşmamış olmak ve ahlaki olarak Türk vatandaşlığına uygun olmak gibi kriterler olacağını söylemiş, Orman ve Su İşleri Bakanı Eroğlu da “elbette kriterler ve araştırmalar olacak” açıklamasını yapmıştır.³ Başbakan Yardımcısı Veysi Kaynak tarafından daha net bir açıklama yapılmış ve şunlar dile getirilmiştir: “Vatandaşlık ilk başta istihdam, eğitim seviyesi, zenginlik ve kişinin durumunun aciliyeti gibi kriterlere bağlı olarak verilecek.”⁴

Bunların yanı sıra bazı kriterler herhangi bir kesin kaynağa ya da isme atıf yapılmaksızın basında yer almıştır. Bir habere göre⁵, toplamda 300.000 Suriyeli Türk vatandaşlığına kabul edilecek, süreç kademeli olacak, öncelikle 30-40 bin Suriyeli vatandaşlık hakkı alacaktır. Doktor ve mühendis gibi beyaz yakalı çalışanlara öncelik verilecek ve kadınların istihdamın dışında olduğu varsayıldığından çoğunluğu erkekler olacaktır. Birçok Suriyeli kadın mevsimlik tarım işinden insani ve sivil toplum kuruluşlarına kadar farklı sektörlerde çalışmasına rağmen “kadınlar çoğunlukla iş hayatının dışındadır” denmiştir. Bu kişilerin haricinde, teknisyen gibi meslek yüksek okulu mezunları vatandaşlığa kabul edilecek, hükümet yetkililerinin açıkladığı gibi amaç Suriyelileri Türkiye'nin refahı için kullanmak olacak ve Suriyeliler Türk vatandaşlarının tercih etmediği işlere yönlendirilecektir⁶ ve bu politikanın amacı parası olan ancak yatırım yapmada zorluklarla karşılaşan Suriyelilerin işlerini daha kolay hale getirmektir.⁷ Dolayısıyla, hükümetin temel amacının ekonomik olduğu ve ilk aşamada Suriyelilerden ekonomik olarak yararlanmanın yolunu açma amacını güttüğü sonucu çıkarılabilir. Tartışmaların başında hükümet yetkilileri tarafından dile getirilen “ahlaki olarak uygun olma” gibi kriterlere herhangi bir yetkili ya da resmi görevli tarafından daha fazla açıklık getirilmemiştir.

Bu tartışmalara ve açıklamalara dayanarak, Suriyelilerin kendilerinin de bu konudaki görüşlerini ifade etmeleri gerektiğini düşündük. Bu nedenle, araştırma sırasında görüşülen Suriyelilere Türk vatandaşlığına kabul edilmede bazı kriterler olmalı mı yoksa olmamalı mı sorusu yöneltildi ve eğer cevapları evet ise ne tür kriterlerin olması gerektiği soruldu.

² <http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/07/09/kac-suriyeli-vatandaslik-alacak-iste-detaylar>

³ <http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/07/09/kac-suriyeli-vatandaslik-alacak-iste-detaylar>

⁴ <http://www.dw.com/en/syrian-refugees-express-mixed-feelings-over-turkish-citizenship-offer/a-19399783>

⁵ <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1264243-ilk-etapta-30-40-bin-toplamda-300-bin-kisi-vatandasliga-alinacak>

⁶ <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1265643-nurettin-canikliden-suriyelilere-vatandaslik-aciklamasi>

<http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/07/14/hukumetten-suriyelilere-vatandaslik-aciklamasi>

⁷ <http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/07/09/kac-suriyeli-vatandaslik-alacak-iste-detaylar>

Vatandaşlığa hayır diyenlerin dışında, Türk vatandaşlığı almak isteyenlerin %65'i Türk vatandaşlığına kabul edilmek için herhangi bir kriter istememektedir. Ekonomik amaçlarla ifade edilen kriterlere özellikle karşı oldukları vurgulanmalıdır. Bu sebeple, görüşülen kişilerin çoğu daha fazla açıklamamıza izin vermeden kriter sözcüğü ağızımızdan çıktığı anda hemen "hayır" demişlerdir. Kriterlere karşı çıkanlar yoksullara karşı muhtemel ayrımcılık konusuna özellikle tepki göstermekte ve "hayır" dedikten sonra çoğu "herkese verilmeli" diyerek açıklama getirmişlerdir. Örneğin biri, "zenginlerin zaten parası var, hayat onlar için daha kolay. Gerçekten vatandaşlık haklarına ihtiyacı olanlar yoksullardır"¹ diye belirtmiştir. Benzer şekilde, bir diğeri bildiği kadarıyla zenginlerin zaten seyahat özgürlüğü gibi haklara sahip olduğunu ve vatandaşlık haklarının yoksullar için daha önemli olduğunu ifade etmiştir.²

"Hayır, vatandaşlık herkese verilmeli, eğer bir ayırım olursa bu Suriyelilerin durumunun kötüye kullanılması olacaktır, bu durumda, bu hak yalnızca Türkiye'ye faydası olanlara verilecek, eğer bu hakkı tüm Suriyelilere verirlerse o zaman Türkiye'nin gerçekten mültecilere önem verdiği anlaşılacaktır"

diyen bir başkası ise kriterler konusunun Türk hükümetinin Suriyelilere olan yaklaşımının bir samimiyet sınavı gibi olduğunu altını çizmiştir.³ Bu görüşle paralel biçimde, görüşülenlerden biri "bu tür kriterler Suriyeliler için değil Türk hükümeti için yararlı" demiş ve "bu doğru değil" diye eklemiştir.⁴

Bunlara ek olarak, iki kişi kriterlerin eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalanlara karşı da bir ayrımcılık olacağına altını çizmiştir. Bunlardan biri "bir oğlum var ve okulunu bırakmak zorunda kaldı, o ne yapacak?"⁵ demiştir. Bir diğeri ise eğer böyle olursa "savaş yüzünden eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalanlar vatandaşlık hakkı elde edemeyecek, onlar ne olacak?" diye vurgulamıştır.⁶

Şekil 11'de görüldüğü gibi, kriterlere karşı olan kişilerin %63,3'ü kadın, %36,6'sı erkektir. Ancak, yukarıda Türk hükümetinin görüşlerini içerdiği düşünülen haber-

¹ Erkek, yaş: 44, 26 Temmuz 2016.

² Kadın, yaş: 31, 22 Temmuz 2016.

³ Erkek, yaş: 53, 26 Temmuz 2016.

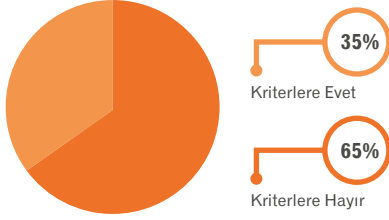
⁴ Erkek, yaş: 42, 25 Temmuz 2016.

⁵ Kadın, yaş: 50, 25 Temmuz 2016.

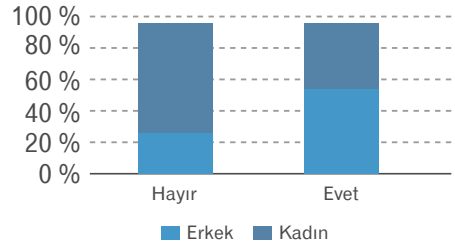
⁶ Kadın, yaş: 43, 16 Ağustos 2016.

ler, kadınları iş gücünün dışında tutmakta ve kadınlar erkek adayların ailesinin bir parçası olmadıkça Türk vatandaşlığı için potansiyel adaylar olarak görülmemektedir. Ayrıca, görüşülenlerin %65'inin vatandaşlığa evet dediğini ancak vatandaşlık kriterlerine karşı olduğu göz önüne alındığında vatandaşlık kriterleri konusunda hükümetin ve görüştüğümüz çoğu Suriyelinin karşı görüşleri olduğu söylenebilir.

Türk vatandaşlığına sahip olmak isteyenlerin kriterler açısından yüzdelik dağılımı

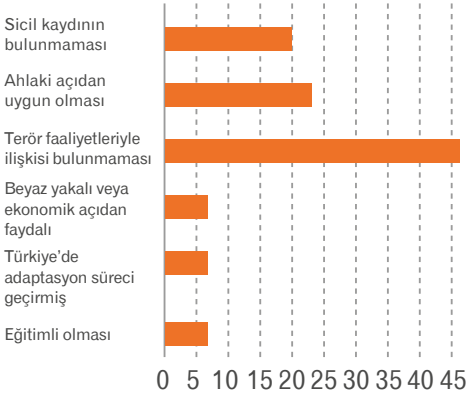
Kişilerin kriterler hakkındaki görüşlerine göre cinsiyet yüzdeleri

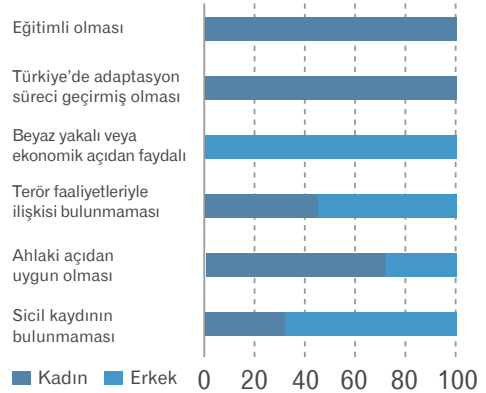
Şekil 11: Türk vatandaşlığına sahip olmak isteyenlerin kriterler açısından yüzdelik dağılımı ve kişilerin kriterler hakkındaki görüşlerine göre cinsiyet yüzdeleri

Dahası, kriterlere “evet” diyenlere ilişkin şunu söylemek mümkündür: Ekonomik olarak faydalı olmak en az dile getirilen kriterdir. Bu kişilerden yalnızca ikisinin (%15) görüşleri Türk hükümeti tarafından ekonomi merkezli olarak listelenen kriterlerle aynı doğrultudadır. “Kriter olmalı” diyen görüşmecilerden birisi bunların hükümetin sıraladığı şekilde olması gerektiğini söylemiştir.¹ Diğeri, kriterlerden birinin eğitilmiş olmak olması gerektiğini söylemiştir.² Görüşülenlerin çoğunun listelediği diğer kriterler, ya hükümet yetkililerinin açıklamalarında alt sıralara yer-

Katılımcıların dile getirdikleri kritere göre yüzdelik dağılımı

Belirtilen kritere göre cinsiyet yüzdeleri dağılımları

Şekil 12: Belirtilen kritere göre yüzdelik dağılım ve kritere göre görüşme yapılan kişilerin cinsiyet yüzdeleri.

¹ Erkek, yaş: 35, 16 Ağustos 2016.

² Kadın, yaş: 59, 4 Ağustos 2016

leştirdikleri ya da Türkiye'nin mevcut vatandaşlık kanununda yer alan kriterlerdir. Grafikte görüldüğü üzere, katılımcılardan kriterlerin olması gerektiğini düşünenlerin %50'si (7 kişi) Türk vatandaşlığına kabul edilmek için aranacak koşulun 'herhangi bir terör örgütü veya faaliyetiyle ilişkisi bulunmamak' olması gerektiğini düşünmektedir. En çok ifade edilen ikinci kriter (%28,5-4 kişi) Türk Vatandaşlığına ahlaki olarak uygun olmak ve üçüncü kriter ise (%21,4-3 kişi) suç işlememiş olmak, yani hırsızlık, uyuşturucu kullanımı ve benzeri suçları işlememiş olmaktır. Doktorluk ya da mühendislik gibi bir meslek sahibi olmak ve ekonomik açıdan Türkiye'ye faydalı olmak, belirli bir adaptasyon sürecinden geçmiş olmak (ve ülkenin dilini öğrenmek) ve eğitilmiş olmak şeklindeki diğer üç kriter ise katılımcıların yalnızca %7,1'i (kriterlerin her biri yalnızca bir kişi) tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca, bu kişilerin %14,2'si (2 kişi) "evet, kriterler olmalı" demiş, ancak herhangi bir açıklama getirmemiştir..

Görüşme yapılan kişilerden kriterlerin olması gerektiğini düşünenlerin çoğu, yoksul ile zengin arasında ayrımcılık yapılmaması gerektiğinin altını çizmiştir. Görüşme yapılan kişilerden kriterlerin olması gerektiğini düşünenlerin %64'ü, ya "yüksek geliri ile düşük geliri arasında ayrımcılık yapılmamalıdır" diyerek ya da "... dışında herkese verilmelidir" cümlesini ekleyerek bu konudaki kaygılarını dile getirmiştir. Örneğin, katılımcılardan biri, vatandaşlık hakkı verilirken zengin ile yoksul, eğitilmiş ile eğitimsiz arasında ayrımcılık yapılmaması icap ettiğini ancak bu hakların "katillere, bombacılar ve başkalarına zarar vermiş kişilere" verilmemesi gerektiğini vurgulamıştır.¹ Görüşme yapılan kişilerden bir diğeri ise, "Zengin ile yoksul arasında hiçbir ayırım yapılmamalı. Teröristler ve kaçakçılar gibi kötü insanlara vatandaşlık verilmemeli."² Benzer şekilde, bir diğeri kişi de bu hakkın "terör faaliyetlerine katılanlar hariç herkese" verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.³

Bunların yanı sıra, 31 yaşındaki erkek bir görüşmeci şunları ifade etmiştir:

“Eğitimi yarıda bırakmak zorunda kalan kişiler veya hala öğrenci olanlar var. Bu yüzden zengin-yoksul, eğitilmiş-eğitimsiz ayrımı yapılmamalı. Aslında yoksulların vatandaşlığa diğerlerinden daha çok ihtiyacı var. Bununla birlikte, vatandaşlık verilenler de sorun çıkaran kişiler olmamalı, sonuçta bizler burada misafiriz.”

¹ Kadın, yaş: 31, 18 Ağustos 2016.

² Erkek, yaş: 48, 4 Ağustos 2016.

³ Erkek, yaş: 18, 27 Temmuz 2016 Çarşamba.

⁴ 10 Ağustos 2016.

Bir diğer kadın görüşmeci de aynı noktaya dikkat çekmiştir. Hırsızlık gibi suçlara karışmış olanlara vatandaşlık hakkının verilmemesi gerektiğini belirtmiş ve “bizler burada misafiriz”¹ demiştir. Bu iki kişinin, Suriyeliler burada misafir olarak görüldükleri için hiç bir suça karışmamaları gerektiğini, karışmaları halinde vatandaşlık hakkından mahrum bırakılmalarının doğru olacağını, çünkü bu kişilerin Suriyelilerin yanlış tanınmasına yol açtığını ve tüm Suriyelilere yönelik bir risk teşkil ettiklerini düşündükleri söylenebilir. Bu da, memleketlerinden uzakta olmanın yarattığı hissiyatını ve sürekli hareketlerine dikkat etme gereği duyduklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca, görüşme yapılan kişilerden bir başkası da, herhangi bir terör örgütüne mensup olmama kriterinin Türkiye'nin yararına olduğuna dikkat çekerek şunları söylemiştir: “İŞİD mensuplarının vatandaşlık hakkı alabilecek olması Türk vatandaşları için kötü bir durum olurdu” ama “benim için fark etmez”.²

3.5: Türkmenlere Ayrıcalık: Türkmenler Bu Konuda Ne Düşünüyor?

Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin önemli bir kısmının Türkmenlerden oluştuğu ve bunların da pek çoğunun çok iyi Türkçe konuştuğunu söyleyebiliriz. Suriyeli Türkmenlerin durumu Suriye savaşı içerisinde buldukları konum ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkileri gibi farklı yönleriyle siyasi gündemi meşgul etmiş olmasına rağmen, konu vatandaşlığa geldiğinde bu grubu özel olarak ele alan herhangi bir tartışma söz konusu olmamıştır. Yine de, Türk Vatandaşlığı verilmesi konusunda Suriyeli Türkmenlere herhangi bir ayrıcalık tanınıp tanınmayacağı sorusu mutlaka üzerinde durulması gereken bir husustur. Vatandaşlık tartışmaları çerçevesinde Türkmenlerden söz eden birkaç makale yazılmıştır ancak bunlarda da Türkmenlerin vatandaşlığa kabul edilip edilmemesi gerektiği konusunda net bir görüş belirtilmemektedir. Makalelerden birinde yazar, Suriyelilere vatandaşlık hakkı tanınmaması gerektiği yönündeki görüşlerini paylaşmakta ve Türkmenlerin Suriye'de uğradıkları ayrımcılıktan söz etmektedir.³ Bir diğer makalede de Suriyelilere vatandaşlık vermenin çok yanlış bir karar olacağı ifade edilerek böyle bir kararın Türkiye üzerindeki olası etkileri sıralanmaktadır. Bu makalede yazar, Cumhurbaşkanıya hitaben şu soruyu sormaktadır: “madem vatandaşlık vereceksiniz, neden Türkmenlere ve Uygur Türklerine vermiyorsunuz?”⁴ Ancak bu makale de Suriyeli Türkmenlerin durumuna değinmemektedir.

¹ Kadın, yaş: 32, 21 Temmuz 2016 Perşembe.

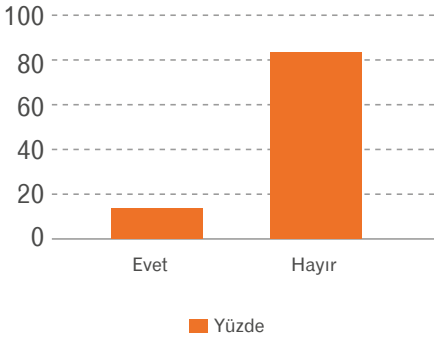
² Erkek, yaş: 26, 27 Temmuz 2016 Çarşamba.

³ <http://www.ortadogugazetesi.net/makale.php?id=22447>

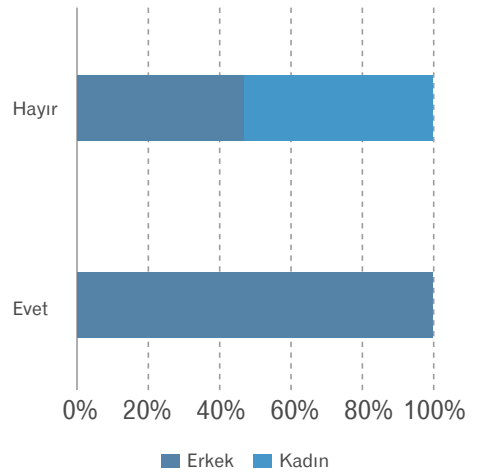
⁴ <https://www.turkishnews.com/content/2016/07/08/sirada-misir-ve-suriye-eger-vatandaslik-vereceksen-turkmenlere-uygur-turklerine-neden-vermiyorsun/>

Bu raporun genel amacı doğrultusunda, katılımcılar arasında yer alan 12 Türkmen'e, "Türk vatandaşlığına kabul edilme hususunda size bir ayrıcalık tanınmasını ister miydiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Büyük çoğunluk (%83,3) Türk vatandaşlığına kabul edilme hususunda kendilerine bir ayrıcalık tanınmasına "hayır" yanıtını verirken, grubun geri kalanı (%16,6) ise "evet, ayrıcalık tanınmalı çünkü bizler Osmanlı'nın torunlarıyız" demiştir.¹ Bir kişi şunları eklemiştir: "Bu hak çok daha önceden Türkmenlere verilmeliydi, bizler Türküz; Osmanlı'nın torunlarıyız. Bazıları Türk olmadıkları halde onlara vatandaşlık hakkı verildi."²

Görüşme yapılan Suriyeli Türkmenler Vatandaşlık konusunda kendilerine ayrıcalık tanınmasıyla ilgili ne düşünüyor?

Cinsiyete göre yüzelik dağılımı

Şekil 13: Türkmenlerin vatandaşlığa kabul konusunda kendilerine ayrıcalık tanınmasıyla ilgili görüşleri ve verilen yanıtlar temelinde cinsiyete göre dağılım

Türkmenlere ayrıcalık tanınmasına karşı çıkan kişiler, bunun nedenini açıklarken farklı görüşler dile getirmiştir. İki kişi, Türkmenlere Türk vatandaşlığının "şimdi değil", Türkiye'ye ilk geldikleri zaman yani Suriye savaşının en başında verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.³ Bir kişi hiç bir ayrıcalık tanınmaması gerektiğini belirterek şunları eklemiştir: "Türkmenler zaten diğer Suriyeli mültecilere kıyasla daha iyi muamele görüyor."⁴ Kadın katılımcılardan biri de Türkiye'de bulunan tüm Suriyeli mültecilerin "savaş mağduru" olduğunu, bu nedenle de hiç birine hiç bir ayrıcalık tanınmaması gerektiğini vurgulamıştır.⁵ Farklı etnik kökenlerden gelen Suriyeliler olarak eskiden Suriye'de beraber yaşadıklarını ifade eden iki kişiden biri Türkmenlere ayrıcalık tanınması halinde "diğerlerine karşı ayrımcılık" yapılmış

¹ Erkek, yaş:24, 27 Temmuz 2016; Erkek, yaş: 26, 27 Temmuz 2016 Çarşamba.

² Erkek, yaş:24, 27 Temmuz 2016

³ Görüşme yapılan kadınlar, yaş: 20 ve 23, 27 Temmuz 2016.

⁴ Kadın, yaş: 30, 27 Temmuz 2016.

⁵ Kadın, yaş: 23, 27 Temmuz 2016.

olacağını belirtirken diğeri de bunun ırkçı bir tutum olacağını söylemiştir.¹

3.6: Vatandaşlık Tercihi: Görüşme yapılan Suriyeliler Türk Vatandaşlığına Geçmeleri Halinde Suriye Vatandaşlıklarını Kaybedecek Olsalar Hangisini Tercih Ederlerdi?

Suriye'de devam eden savaş durumu nedeniyle oradaki yasal düzenlemeler ve kanunların mevcut uygulamaları konusunda kesin bilgi sahibi olmak güç. Vatandaşlığa ilişkin düzenlemeler için de aynı durum geçerli. European Country of Origin Information Network (Avrupa Menşe Ülkesi Bilgi Ağı) (ecoi.net) adlı internet sitesinde yer alan bir yazıya göre, 1990 yılında Suriye hükümeti, Suriye vatandaşlığından feragat edilmesi veya diğeri bir devlet vatandaşlığına geçilmesi kararlarını tanımamıştır. Ancak daha sonraki dönemlerde yayımlanan menşe ülke raporlarında bu konudan söz edilmemektedir. Yazıda ayrıca Kanada Dış İşleri Bakanlığı'na atıfta bulunulmakta ve devletin Suriye vatandaşlığını kişinin elinden almadığı, kişinin Suriye vatandaşlığından feragat etmesi gerektiği belirtilmektedir.² Bunun yanı sıra, Suriye Vatandaşlık Yasası'nın³ 10. Maddesinde şu ifade yer almaktadır: "Suriyeli bir Arap yabancı bir ülkenin vatandaşlığını alması halinde, kendi vatandaşlığını kaybeder". Aynı maddede, vatandaşın vatandaşlıktan çıkabilmesi için İçişleri Bakanlığı'na müracaat etmesi gerektiği ifade edilmektedir. Aynı maddenin 2. paragrafında şu hükme yer verilmiştir:

"Madde 21, Paragraf (A) kapsamında vatandaşlık hakkı elinden alınanlar hariç, vatandaşlık hakkından feragat etmesine müsaade edilmeden önce kendi isteğiyle yabancı bir devletin vatandaşlığını almış olan bir Suriyeli Arap, söz konusu vatandaşlık hakkından her yönüyle ve her koşulda faydalanmaya devam eder. Bu kişi hakkında, 1 aydan 3 aya kadar hapis cezası ve 500-2000 Suriye Lirası para cezası veya bu iki cezadan birisi uygulanır." (vurgu sonradan eklenmiştir).

Yukarıda söz edilen 21. Madde'de, bir Suriye vatandaşının "10. Madde'nin 1. paragrafına aykırı şekilde yabancı devlet vatandaşlığı alması" halinde "vatandaşlık hakkından mahrum bırakılabileceği" belirtilmektedir. Ayrıca, aynı Maddenin G paragrafında "kişinin Arap ülkeleri dışındaki bir ülkeye yerleşmek için kendi ülkesinden temelli olarak ayrılması, üç yıl boyunca geri dönmemesi ve dönmesi yönünde kendine tebligatta bulunulmasına rağmen" tebligatı müteakip üç ay içerisinde yanıt vermemesi veya "ikna edici nitelikte olmayan nedenler" öne sürmesi halinde, söz konusu

¹ Görüşme yapılan erkekler, yaş: 38 ve 26, 27 Temmuz 2016.

² https://www.ecoi.net/local_link/196213/314876_de.html

³ <http://www.refworld.org/pdfid/4d81e7b12.pdf>

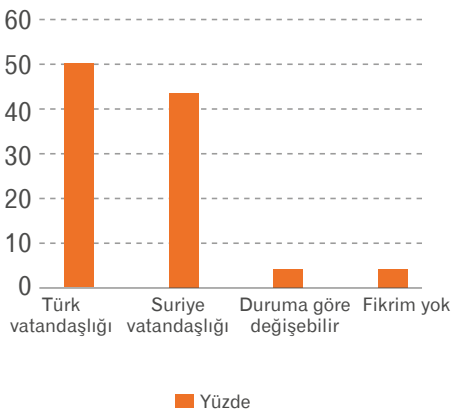
kişi vatandaşlıktan çıkarılır hükmü yer almaktadır.

Bunun dışında, 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 11. Maddesi'ne göre "Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda, yukarıda sayılan şartlarla birlikte, taşıdıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartı da aranabilir. Bu takdirin kullanılmasına ilişkin esasların tespiti Bakanlar Kurulunun yetkisindedir."

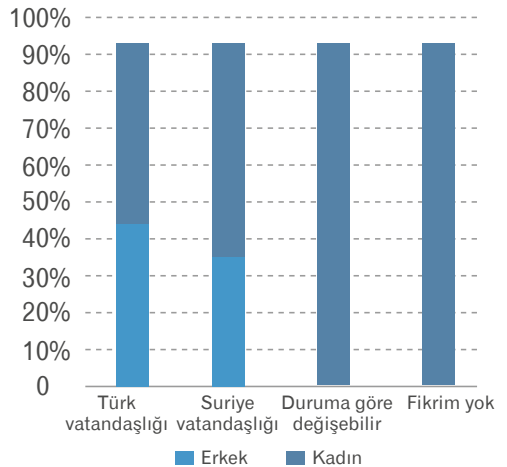
Bu çerçevede, yürürlükteki Suriye Vatandaşlığı Yasası ve Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 11. Maddesi uyarınca, başka bir devletin vatandaşlığını almaları halinde Suriyeliler Suriye vatandaşlık haklarını kaybedebilirler.

Bu olasılık dikkate alınarak, görüşme yapılan kişilere Suriye vatandaşlığından çıkarılmalarının söz konusu olması halinde hangi vatandaşlığı tercih edecekleri sorulmuştur. Türk vatandaşlığına "evet" diyen 44 kişinin %52,3'ü (23 kişi) Türk vatandaşlığına geçmeyi tercih edeceklerini belirtmiştir. Bu grubun %47,8'i (11 kişi) kadınlardan, geri kalanı (%52,2) (12 kişi) ise erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların % 43,1'i (19 kişi) Suriye vatandaşlığını tercih edeceklerini ifade etmiştir. Bu grubun % 58'ini (11 kişi) kadınlar, %42'sini (8 kişi) erkekler oluşturmaktadır. Bunun dışında, katılımcılardan ikisi (%4,5) tercih belirtmemiş ve bunlardan biri şu an bir şey söylemenin zor olduğunu, o anki durumun kararını etkileyebileceğini dile getirmiştir.¹ Diğerleri ise "konu hakkında fikri olmadığını" belirtmiştir.²

Katılımcıların vatandaşlık tercihine göre dağılımı

Cinsiyete göre tercih dağılım yüzdeleri

Şekil 14: Katılımcıların vatandaşlık tercihlerine yüzdelerle dağılımı ve tercihe göre cinsiyet yüzdeleri

¹ Kadın, yaş: 31, 22 Temmuz 2016 Cuma.

² Kadın, yaş: 41, 26 Temmuz 2016 Salı.

Türk vatandaşlığını tercih edeceğini ifade edenler arasından 15 kişi bu tercihlerinin nedenini de açıklamıştır. Bunların %80'i (12 kişi), Suriye'ye dönmenin artık mümkün olmadığını düşündükleri için Türk vatandaşlığını tercih edeceklerini dile getirmiştir. Ayrıca, bu yanıtı verenler arasından bekâr bir anne, ülkesine dönmek istediğini ancak bir ev sahibi olmak ve her şeye baştan başlamak için gereken maddi imkânlara sahip olmaması gibi ekonomik nedenlerden dolayı bunu yapmanın kendisi için çok zor olacağını belirtmiştir¹ Benzer şekilde bir diğer kişi de şunları söylemiştir:

“*Şu anda geri dönmek imkânsız. Savaş bitse bile hemen dönemeyiz; ancak her şey rayına girdikten sonra geri gidebiliriz. Suriye'deyken de kiracıydık, bu nedenle orada da bizi ekonomik sıkıntılar bekliyor.*”²

Bir diğer katılımcı ise Suriye'nin geleceğine ilişkin belirsizliğe işaret ederek şunları dile getirmiştir: “belki de 30-40 yıl geçse bile geri dönemeyeceğiz.”³ İfade edilen bu fikre paralel olarak, kadınlardan biri savaşın uzun süre devam etmesi ve makul bir süre zarfında barışın sağlanamaması halinde kendisinin geri dönmeyeceğini, çünkü çocuklarının buradaki hayata alışmış olacaklarını, ayrıca kendisinin de Türkiye'de rahat olduğunu söylemiştir.⁴

Bunların yanı sıra, bir kişi de geri dönmek istemediğini belirtmiştir.⁵ Görüşme yapılan kişilerden iki Hristiyan kadın, Suriye'de artık Hristiyanların barınmasının mümkün olmayacağını, bu nedenle Türkiye'de kalmak ve Türk vatandaşlığına geçmek istediklerini dile getirmiştir.⁶ Filistin asıllı bir kadın da vatandaşlık hakkını alabilirse, artık bir Türk vatandaşı olacağını, yani bir ana vatanı olacağını ifade etmiştir.⁷ İlerleyen bölümlerde tekrar ele alınacağı üzere, bu kişilerden üçü yukarıda sıraladıkları nedenlerden dolayı çifte vatandaşlık istemediklerini belirtmiştir.

Suriye vatandaşlığını tercih edeceklerini ifade eden kişilerden 11'i de bu tercihlerinin nedenini açıklamıştır. 3 kişi “savaş biterse Suriye'ye geri dönmek istedikleri” için Suriye vatandaşlığını tercih edeceklerini söylemiştir.⁸ 5 kişi Suriye'nin ana vatanları olduğunu ifade etmiştir.⁹ Bir kadın, ailesinin halen Suriye'de yaşadığını belirtmiştir.¹

¹ Kadın, yaş: 27, 12 Temmuz 2016 Salı.

² Erkek, yaş: 42, 25 Temmuz 2016.

³ Erkek, yaş: 44, 26 Temmuz 2016.

⁴ Kadın, yaş: 31, 18 Ağustos 2016.

⁵ Kadın, yaş: 43, 16 Ağustos 2016.

⁶ Kadın, yaş: 59 ve 23, 04 Ağustos 2016.

⁷ Kadın, yaş: 30, 12 Temmuz 2016.

⁸ Kadın, yaş: 32, 29 ve 40, tarih: 21 Temmuz, 22 Temmuz, 4 Ağustos 2016.

⁹ Erkek, yaş: 27, 24, 26 ve 38; Kadın, yaş: 26, tarih: 27 Temmuz 2016.

Bir kişi “Suriye’de emekli statüsünde olduğunu, Türkiye’de kendisinin herhangi bir geleceği olamayacağını” söylemiştir.² Bir kadın, tercihinin sebebini açıklarken şu ifadeyi kullanmıştır: “Burada yaşıyorum, çünkü buna mecburum.”³ Türk vatandaşlığı hakkının savaş bitene kadar geçici olarak verilmesi gerektiği fikrini savunan kişiler arasından bir kadın ise tercih sebebini şöyle açıklamıştır:

“*Her şey bittiğinde Suriye’ye dönmek istiyorum; yalnızca vatandaşlara verilen haklara sahip olmak istediğim için Türk vatandaşlığını almak istiyorum.*”⁴

2 kadın katılımcının, kocaları Türk vatandaşlığını tercih etmesine rağmen kendilerinin Suriye vatandaşlığını sececeklerini ifade ettiklerini belirtmek gerekir.⁵ Ayrıca, Suriye vatandaşlığını tercih edenlerin çoğunluğunun Türkmenlerden oluşması da kayda değer bir bulgudur. Türkmenlerden yalnızca biri Türk vatandaşlığını tercih edeceğini, çünkü savaşın halen devam etmekte olduğunu ve kendilerinin Türkiye’de kalmak zorunda olduklarını belirtmiştir.⁶

3-7: Peki Ya Çifte Vatandaşlık?

Devam eden çetin iç savaş nedeniyle Suriye’de yürürlükte olan çifte vatandaşlık düzenlemelerine ilişkin güncel bilgi almak kolay olmasa da, pek çok ülkeden temin edilen menşe ülke bilgilerine göre, Suriye çifte vatandaşlığa müsaade etmektedir. Ancak bunun için kişinin aslen Suriye vatandaşı olması ve Suriye kanunlarına tabi olması şart koşulmaktadır.⁷ Bu bağlamda, görüşme yapılan kişilere iki vatandaşlıktan birini tercih etmek yerine çifte vatandaşlık almanın daha iyi olup olmayacağı sorusu yöneltilmiştir.

Türk vatandaşlığı almak isteyen kişilerin büyük çoğunluğu -%94’ü (41 kişi)- çifte vatandaşlığı tercih edeceklerini ifade ederken, %4,5’i (2 kişi) çifte vatandaşlığı da Suriye vatandaşlığını da istemediklerini belirtmiştir. %2,2’si (1 kişi) ise çifte vatandaşlığın kendisi için fark etmeyeceğini ifade etmiştir. Katılımcıların tamamı tercihlerinin nedenini açıklamamıştır, ancak birkaç kişi çok önemli bazı noktalara değinmiştir. Örneğin erkek katılımcılardan biri, babası ve kardeşleri savaşa giren

¹ Kadın, yaş: 23, 27 Temmuz 2016.

² Erkek, yaş: 53, 26 Temmuz 2016.

³ Kadın, yaş: 24, 18 Ağustos 2016.

⁴ Kadın, yaş: 47, 28 Temmuz 2016.

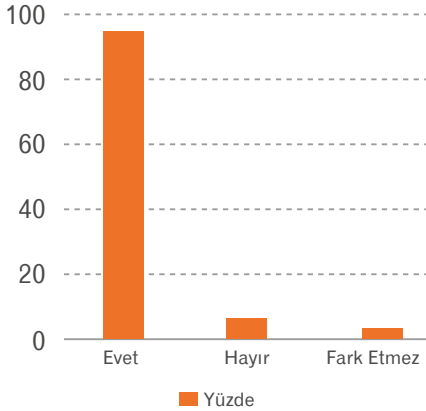
⁵ Kadın, yaş: 32 ve 40, tarih: 21 Temmuz ve 4 Ağustos 2016.

⁶ Erkek, yaş: 26, 27 Temmuz 2016.

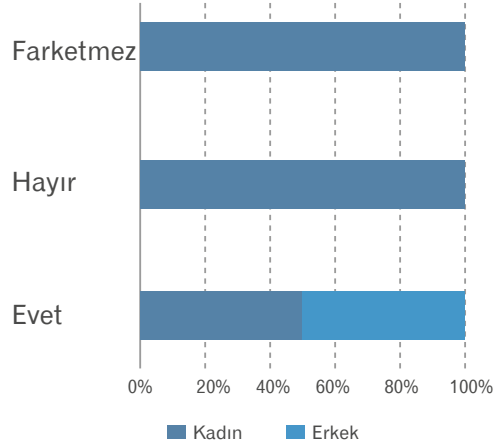
⁷ http://syrianembassy.org.au/forms/english_forms/Dual_Citizenship_en.pdf
https://www.ecoi.net/local_link/196213/314876_de.html

gruplardan biri tarafından rehin alındığı ve annesini de bir hava saldırısında kaybettiği için için ilerde Suriye'ye dönebilmek istediğini belirtmiştir.¹ Bir başka kadın katılımcı ise Suriye'ye kolayca girip çıkabilmek veya savaş tamamen sona ererse geri dönebilmek için çifte vatandaşlık istediğini, çünkü kaybettiği yakınlarının mezarının Suriye'de olduğunu dile getirmiştir.²

İki vatandaşlıktan birini tercih edemeyenlere çifte vatandaşlık almak daha iyi bir seçenek mi?

Cinsiyet Yüzdeleri

Şekil 15: Cevaplara göre yüzdeler dağılımı. Cevaplara göre cinsiyet yüzdeleri

Suriye vatandaşlığını tercih edeceklerini ifade eden tüm katılımcılar, çifte vatandaşlığın daha iyi bir seçenek olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, Türk vatandaşlığını tercih edeceklerini belirten ve çifte vatandaşlığın daha iyi bir fikir olduğuna inananların çoğunun Suriye'ye dönmenin imkânsız olduğunu düşünmesi ilginç bir bulgudur. Bu ikisine evet diyenler 20 kişidir (%45) ve bunların da 12'si Suriye'ye dönmenin imkânsız olduğunu düşünmektedir. Bu da aslında ülkelerine dönme umutlarını sürdürmek istedikleri veya hayattayken ülkelerini görmek istedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Türk vatandaşlığını istemediğini belirten veya "fark etmez" yanıtını veren altı katılımcıdan birinin, çifte vatandaşlığı tercih edeceğini çünkü Türkiye'de kalmak zorunda olması halinde eğitimine devam etmeyi arzu ettiğini ifade etmesi de önemli bir noktadır.³ Diğer katılımcılar ise çifte vatandaşlığı da Türk vatandaşlığını da istemediklerini belirtmiştir.

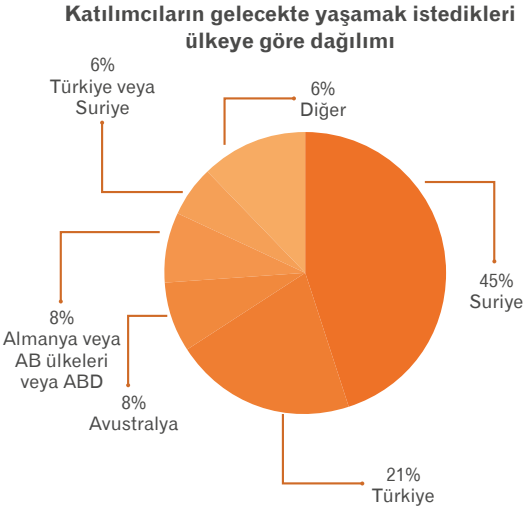
¹ Erkek, yaş: 40, 17 Ağustos 2016 Çarşamba.

² Kadın, yaş: 50, 25 Temmuz 2016 Pazartesi.

³ Kadın, yaş: 20, 22 Temmuz 2016 Cuma.

3-8: Gelecekte Nerede Olmak İstiyorlar?

Görüşmelerin en sonunda, katılımcılara gelecekte nerede olmak istedikleri sorusu yöneltiştir. Çoğunluk bu soruya “Suriye” yanıtını vermiştir. En çok tercih edilen ikinci ülke Türkiye’dir. Üçüncü sırada ise Avustralya ve Almanya veya diğer AB ülkeleri veya ABD yer almaktadır. Bunların dışında, katılımcılar Türkiye ya da Suriye, Suriye ya da Almanya veya Türkiye ya da Almanya gibi seçenekli yanıtlar vermiştir. Bunların dışında, katılımcılardan bazıları belirli bir ülke adı vermek yerine yanıtlarında “huzur içinde yaşayacağım herhangi bir ülkede”¹, “insani koşulların olduğu herhangi bir ülkede”², “çocuklarımla hizmetlere erişebileceği ve mutlu olacağı herhangi bir ülkede”³ veya “iş bulabileceğim herhangi bir ülkede”⁴ gibi tanımlamalar yapmıştır.

Rakamsal ve cinsiyete göre dağılım:

- Suriye: 22 katılımcı; 11 Kadın, 11 Erkek (K:%50, E:%50)
- Türkiye: 10 katılımcı; 3 Kadın, 7 Erkek (K:%30, E:%70)
- Avustralya: 4 katılımcı; 3 Kadın, 1 Erkek (K:%75, E:%25)
- Almanya veya AB ülkeleri veya ABD: 4 katılımcı; 4 Kadın (K:%100)
- Türkiye veya Suriye: 1 Kadın, 2 Erkek katılımcı (Kadın:%33,3)

Şekil 16: Katılımcıların gelecekte yaşamak istedikleri ülkeye göre yüzdeler dağılımı

Suriye veya Türkiye dışındaki ülkelerin adını söyleyen veya herhangi bir ülke ismi belirtmeyenlerin tamamının Arap olmayan etnik gruplara mensup olduğu görülmektedir. Örneklemin %26’sını oluşturan bu kişilerin çoğunluğu ise Ezididir (%53). Ezidi katılımcıların tamamı, gelecekte Suriye veya Türkiye dışında bir ülkede olmak istediklerini belirtmiştir. %30,7’lik bir oran ile örneklemin ikinci en büyük

¹ Kadın, yaş: 32, tarih: 25 Temmuz 2016 Pazartesi.

² Erkek, yaş: 49, tarih: 12 Ağustos 2016 Cuma.

³ Kadın, yaş: 30 ve 24, tarih: 18 Ağustos 2016 Perşembe.

⁴ Erkek, yaş: 27, tarih: 27 Temmuz 2016 Çarşamba

grubunu ise Kürt katılımcılar oluşturmaktadır. Diğer iki grup ise sırasıyla Türkmenler ve Hristiyanlardır. İstihdam konusuna yalnızca Türkmen katılımcılardan biri değinmiştir. Bu katılımcıların çoğunluğu (%70) kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca, bunların 6 tanesi Türkiye'ye 2013 veya 2012'de gelmiş, 7 tanesi ise 2014 veya 2015 yılında ülkeye giriş yapmıştır. Belirli bir yıl aralığında yoğunlaşma söz konusu olmadığından, adaptasyon sürelerinin bu hususta bir değişken olarak değerlendirilmesi güçtür. Bu grupta yer alan katılımcılar için önemli olanın yaşam koşulları ile hak ve özgürlükler olduğu yönünde bir çıkarımda bulunmak mümkündür. Ezidi erkek görüşmecilerden biri, Avustralya'ya gitmek istemesinin nedenini şu şekilde açıklamıştır: "Avustralya'da bir Ezidi topluluğu var ve bu topluluğun da Ezidilere has ibadethaneleri bulunuyor."¹ Bir kadın görüşmeci, kadına yönelik şiddetin görülme oranının çok düşük olduğu bir ülkede bulunmak istediğini ifade etmiştir.² Bir başka kadın katılımcı ise huzur içinde yaşayabileceği bir ülkede olmak istediğini belirtmiştir.³ Başka iki kadın katılımcı ise çocuklarının mutlu olacağı, hak ve hizmetlerden yararlanabilecekleri bir ülkede olmak istediğini vurgulamıştır.⁴ Bir erkek katılımcı da insani yaşam koşullarına işaret etmiştir.⁵

Suriye veya Almanya ve Türkiye veya Almanya şeklinde iki ülke ismi belirterek seçenekli yanıt vermiş olan katılımcılardan ikisi, kardeşlerinin Almanya'da yaşamakta olduğunu dile getirmiştir.⁶ Bir kişi Türkiye'de kalmak istediğini ifade ederken diğeri ise Suriye'ye dönmek istediğini söylemiştir. Ailesi nedeniyle Türkiye'de yaşamaya devam etmek zorunda kalabileceğini belirten kişi dışında, Türkiye veya Suriye diyen katılımcılar tercihlerine ilişkin herhangi bir neden göstermemiştir.

Türkiye'de olmak istediklerini belirten katılımcılardan bazıları neden böyle düşündüklerine açıklık getirmiştir. Vatandaşlık tercihleriyle ilgili bölümde daha önce de yer verildiği üzere, katılımcılardan bazıları Suriye'ye dönmenin imkânsız olduğuna inandıkları için Türk vatandaşlığını tercih ettiklerini dile getirmiştir. Burada da, katılımcıların %40'ı (4 kişi) aynı nedene işaret ederek Türkiye'de olmak isteyeceklerini belirtmiştir. Bunların dışında, bir erkek katılımcı ülkesine dönmek istemesine rağmen bunun mümkün olmadığını, Türkiye Müslüman bir ülke olduğundan kendisi için iyi bir seçenek teşkil ettiğini söylemiştir.⁷ Olası siyasi çözümlere işaret

¹ Erkek, yaş: 42, tarih: 25 Temmuz 2016 Pazartesi.

² Kadın, yaş: 23, tarih: 04 Ağustos 2016 Perşembe.

³ Kadın, yaş: 32, tarih: 25 Temmuz 2016 Pazartesi.

⁴ Kadın, yaş: 30 ve 24, tarih: 18 Ağustos 2016 Perşembe.

⁵ Erkek, yaş: 49, tarih: 12 Ağustos 2016.

⁶ Kadın, yaş: 30 ve 29, tarih: 12 ve 22 Temmuz 2016.

⁷ Erkek, yaş: 53, tarih: 26 Temmuz 2016.

ederek “Suriye’deki her iki seçenek (yani muhalifler ve Esad rejimi) de kötü” şeklinde konuşan diğer bir erkek katılımcı ise gelecekte de Türkiye’de olmak istediğini dile getirmiştir.¹

Gelecekte Suriye’de olmak istediklerini belirten katılımcıların neredeyse yarısı, iki vatandaşlık arasında seçim yapmak zorunda kalsalar Suriye vatandaşlığını tercih edeceklerini ifade eden kişilerden oluşmaktadır. Bu katılımcılar bu grubun %59’unu (22 kişiden 13’ünü) oluşturmaktadır. Bu katılımcıların %9’u (22 kişiden 2’si) Türk vatandaşlığı almak istemeyen kişilerdir. Bu nedenle, vatandaşlık tercihi başlığı altında yer verilen nedenler burası için de geçerlidir. Suriye’nin ana vatanları olması, ailelerinin ve topraklarının Suriye’de bulunması belirtilen ana nedenlerden bazılarıdır. Türk vatandaşlığını tercih edeceklerini ancak gelecekte Suriye’de olmak istediklerini ifade eden katılımcıların daha duygusal nedenleri olduğu söylenebilir. Bunların örneklem içerisindeki oranı %27,2’dir (22 kişiden 6’sı). 2 kişi, “dönmenin imkânsız olması” şeklinde daha önce de ifade edilen nedene işaret ederek ülkelerine dönmek istemelerine rağmen Türk vatandaşlığını tercih edeceklerini belirtmiştir.² Bunlardan biri de şunları söylemiştir: “herkes elbette memleketini özler ama bizler burada kalmak zorundayız, çünkü geri dönmemiz mümkün değil.”³ Türk vatandaşlığını tercih edeceğini ama Suriye vatandaşlığını da kaybetmek istemediğini vurgulayan bir başka erkek katılımcı ise Lübnan’daki Suriyelilerin durumuna değinmiştir. Lübnan’da Suriyelilere çok kötü muamele edildiğini ve sağlık hizmetlerine bile erişemediklerini dile getiren katılımcı sözlerine şöyle devam etmiştir: “Lübnan’da Suriyelilere karşı ayrımcılık yapılıyordu ancak Türkiye’de yapılmıyor.”⁴ Ayrıca, bir diğer katılımcı gelecekte neden Suriye’de olmak istediğine ilişkin olarak duygusal bir yanıt vermiş ve hayalini şöyle anlatmıştır: “tüm aile, tüm akrabalar hep birlikte Suriye’ye geri döneceğiz; eski günlerdeki gibi, bayramlarda yaptığımız gibi, annemin evinde toplanacağız.”⁵

¹ Erkek, yaş: 48, tarih: 04 Ağustos 2016 Perşembe.

² Erkek, yaş: 24 ve 40, tarih: 17 Ağustos 2016 Çarşamba.

³ Erkek, yaş: 40, 17 Ağustos 2016.

⁴ Erkek, yaş: 29, tarih: 22 Temmuz 2016 Cuma.

⁵ Kadın, yaş: 31, tarih: 18 Ağustos 2016 Perşembe

4- SONUÇ ve ÖNERİLER

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2016'nın Temmuz ayı başında Suriyelilere Türk vatandaşlığı verilmesine ilişkin sözleri Türkiye'de büyük bir tartışma başlatmıştır. Ancak, karşıt görüşlerin medyaya yansımaya başlamasının dışında bir nefret söylemi ve ırkçılık dalgası ülkenin gündemini sarsmıştır. Bu söylemlerin ardından da bir dizi ırkçı saldırı meydana gelmiş, yerel topluluklarla Suriyeliler arasında kavgalar yaşanmıştır. Cumhurbaşkanı'nın bu beyanata, mültecilerin korunması konusunda kalıcı çözümler getirilmesine ilişkin olumlu bir adımdı. Ne var ki, gelen bu tepkiler -tüm Suriyelilere mülteci statüsü ve vatandaşlık hakları veya statüsü verilmesi dâhil de olmak üzere- entegrasyon sürecinin sağlam ve kalıcı olması ve kademeli şekilde yürütülmesi gerektiğinin bir işareti olarak değerlendirilebilir.

Yukarıda da görüldüğü üzere, katılımcıların çoğu kendilerine Türk vatandaşlığı haklarının verilmesini istemektedir. Ancak, belirttikleri nedenlerin her birine ilişkin yüzdeler dağılımlar dikkate alındığında, katılımcıların devletle hak sağlayan formal bir bağ teşkil edeceği için Türk vatandaşlığı almak istedikleri açıktır. Yani, aslında vatandaşlıkla beraber gelen hakları istemektedirler. Söz konusu haklardan en önemlileri ise çalışma izni ve eğitim hakkıdır. Bu hakların geçici koruma kapsamında zaten verilmiş olması ise dikkat çekicidir. Bu da katılımcıların geçici koruma kapsamında kendilerine tanınan haklardan gereken şekilde faydalanmadığının bir göstergesidir. Bunun da geçici korumanın geçiciliğinin bir türlü bitmek bilmemesinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Suriye'deki savaş başladığından beri Suriyeliler Türkiye'ye giriş yapmakta oldukları halde haklarını düzenleyen mevzuat halen bir kanun değil yönetmeliktir. Bu geçicilik ve hakların daha sağlam bir hukuki çerçeveye düzenlenmiyor olması durumu da Suriyelilerin ihtiyaçlarıyla tezat oluşturmaktadır çünkü çalışma izni almak istemeleri daha sürdürebilir ve istikrarlı bir yaşama ihtiyaçları olduğunun bir göstergesidir. Aynı şekilde katılımcılar tarafından dile getirildiği üzere, eğitim hakkı talep etmeleri de, çocuklarının geleceğini güvence altına alarak aslında kendi geleceklerini güvence altına almak istediklerine işaret etmektedir. Buradan hareketle, vatandaşlık konusunun Suriyelilerin yaşamlarında sosyoekonomik bir anlama sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Neden Türk vatandaşlığına geçmek istedikleri sorusuna verilen cevaplar arasında ikinci sırada yer alan yanıt ise yerel toplumla eşit muamele görme arzusudur. Bu da Türkiye'de bir statü sahibi olma ihtiyaçlarının göstergesi olarak yorumlanabilir. Katılımcılar günlük hayatlarında yereldeki insanlarla ilişkilerinde ayrımcılığa maruz kaldıkları için vatandaşlık almak istediklerini, bu nedenle Türk vatandaşlarıyla eşit haklara sahip olmak istediklerini belirtmiştir. Eşit muamele talebini dile getiren görüşmecilerin çoğunun kadınlardan oluştuğu ve kadınların kendilerine toplumsal olarak yüklenmiş bakım veren ve ev işçisi rolleri göz önüne alındığında, ayrımcılığı da içeren yapıyla günlük hayatta daha çok karşılaşılıyor olabileceğinin de altını çizmek gerekir. Bu taleplerinin esas nedeni, yerel topluluk mensuplarıyla aynı yasal statüye sahip, eşit durumda kişiler olarak maruz kaldıkları haksızlıklara karşı adalet arayışına girebilmek istemeleri de olabilir.

Dile getirilen nedenler sıralamasında 'aidiyet duygusu' yanıtının en sonda yer aldığını belirtmek gerekir. Daha önce ele alındığı üzere, vatandaşlığın bir kimlik boyutu vardır ve bu yönüyle siyasi bir topluluğa veya ortak bir kimliğe sahip olma duygusunu da ifade eder.¹ Bu nedenle, yukarıda sıralanan Türk vatandaşlığına sahip olmak isteme nedenleri dikkate alındığında, Suriyeli katılımcıların devletle siyasi bir bağ kurmaktan ziyade, kendilerine haklar tanıyacak formel bir bağ kurma arayışı içinde oldukları söylenebilir. Bu durum aynı zamanda, Geçici Koruma sisteminden kaynaklanan sorunlar nedeniyle Suriyelilerin mevcut haklarından tamamen faydalanamamasının bir sonucu olarak da yorumlanabilir.

Daha önce de bahsedildiği gibi, katılımcıların büyük çoğunluğu, vatandaşlık verilirken zengin ile yoksul arasında ayrımcılık yapılmaması gerektiğini, çünkü zenginlere kıyasla yoksulların vatandaşlık haklarına daha çok ihtiyaçları olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların pek çoğu eğitilmiş kişilere de ayrıcalık tanınmasına karşıdır. Kalıcı çözümler ihtiva eden yasal entegrasyonu tesis etmek, mültecilerin korunması için devletlerin yerine getirmesi gereken bir zorunluluktur. Bu entegrasyon da, nihayetinde vatandaşlık verilmesi yönünde genişletilmelidir. Ancak, Suriyelilere vatandaşlık haklarının verilmesi konusunda iktidar yetkililerince yapılan açıklamalarda ne bu zorunluluktan ne de söz konusu kalıcı çözümlerden bahsedilmektedir. Bunun yerine, yetkililer ekonomik yansımaları da olan kriterlere yoğunlaşmaktadır. Yetkililer daha ziyade doktorlar ve mühendisler gibi meslek grupları ile varlıklı Suriyelilere vatandaşlık vererek ekonomik fayda elde etme amacına yöneliktir.

1 <https://plato.stanford.edu/entries/citizenship/>

Ancak, araştırmamızın sonuçlarından da anlaşıldığı üzere, bu yaklaşım Suriyelilerin görüşlerine neredeyse tamamen ters düşmektedir.

Bu çerçevede, araştırmanın sonuçları temelinde:

- Suriyelilerin geçici koruma kapsamında kendilerine tanınan haklardan tamamen faydalanmalarının önünde duran engellerin kaldırılması için gerekli tedbirler en kısa süre içerisinde hayata geçirilmelidir. Bu haklar daha sağlam bir yasal çerçevenin kapsamı altına alınmalıdır.
- Yine kısa vadede, Suriyelilere mülteci statüsü gibi daha somut bir statü verilmelidir.
- Suriyelilere Türk vatandaşlığı verilmesi, bir lütuf değil yasal entegrasyonun tesisine ilişkin bir zorunluluk olarak görülmeli ve bu konuda gereken adımlar atılmalıdır.
- Bu adımlar kapsamında Suriyelilere yönelik nefret suçu, nefret söylemi ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması hedeflenmelidir.
- Türk vatandaşlığı verilmesine yönelik kriterler arasında ekonomik kaygılar yer almamalı, Suriyelilerin ekonomik durumu ve eğitim seviyelerine göre herhangi bir ayrımcılık yapılmamalıdır. Herhangi bir öncelik veya ayrıcalık tanınacaksa, yoksullara tanınmalıdır.
- Etnik köken, cinsiyet veya toplumsal sınıf temelinde hiç bir ayrımcılık yapılmamalıdır.
- Suriyelilerin Türk vatandaşlığı almasına yönelik şeffaf ve net bir yol haritası çizilmeli ve bu harita kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

Mültecilerle Dayanışma Derneği

bilgi@multeci.org.tr | www.multeci.org.tr

Funded by
European Union
Humanitarian Aid